

4

MLA DIKA

1972

MLADIKA

IZHAJA VSAK MESEC

1972 leto XVI. šte. 4

VSEBINA

Ivan Udovič: Sredi hrupa in nemira	61
Ivana Placer: Tebi	62
Ob grobu Josipa Kravosa	62
Marička Sušteršič: Kako sva daleč	63
Anton Kacin: Profesor dr. Josip Ličan	64
Marička Sušteršič: Herina pesem	66
Pri slikarju Borisu Zuljanu	66
Šaša Martelanc: Dragi profesor Muhr	68
Sonja Zupančič: Mladostna bol je kratkotrajna	69
Ar: Najboljši športniki med nami	69
Mate: Verska vzgoja v družini	71
Recepti, higijena - vsakdanja skrb gospodinje	72
Neža Rejec: Neljubi dogodek leta 1933	73
Ivan Buzečan: Nekaj misli o problematiki starih ljudi	74
Alojz Tul: Iz starih časov - Odhod nadvojvode Maksimilijana	75
Martin Jevnikar: Zamejska in zdomska literatura	76
Vrtovi muz: Knjige, glasba, prireditve	80

Revijo izdaja uredniški odbor: Marij Maver (odgovorni urednik), Albert Miklavc, Franc Mljač, Sergij Pahor, Jože Peterlin (glavni urednik), Zora Tavčar, Maks Šah, Drago Štoka in Edvard Žerjal (likovna oprema)

Zunanja oprema
EDVARD ŽERJAL

Vsi pisci in uredniki sodelujejo brezplačno

Uredništvo in uprava: 34133 Trst, ul. Donizetti 3, tel. 768189 - Poduredništvo v Gorici: SKAD

Poštni tekoči račun 11/7019
»Mladika« - Trst

Registrirano na sodišču
v Trstu št. 193

tisk »graphart« trst, rossetti 14
telefon 77 21 51

DVA POMEMBNA SLOVENSKA LITERARNA DOGODKA

Po izidu zadnje številke Mladike sta se zvrstila v naši skupnosti dva pomembna literarna dogodka: podelitev nagrade »Vstajenje« in izid Pangerčeve pesniške zbirke, ki jo je založila naša revija.

Na drugem mestu objavljamo sklep in utemeljitev komisije, ki je izbrala Kosovo pesniško zbirko »Ljubezen in smrt. In še nekaj« za nagrado. Sodelavcu Mladike, Vladimiru Kcsu, ki živi v daljnem Tokiu in opravlja tam veliko misijonsko in kulturno poslanstvo, iskreno čestitamo. Zelo bi bili veseli, če bi mu lahko v Društvu slovenskih izobražencev v njegovi navzočnosti pripravili počastitev. A ker skoraj ne moremo pričakovati, da bi mogel prispeti v Evropo, bomo skušali organizirati literarni večer, na katerem bomo predstavili njegove pesmi prvc iz nagrajene zbirke.

Drug pomemben dogodek preteklega meseca pa je bil izid pesniške

zbirke najmlajšega pesnika Borisa Pangerca. V Tržaški knjigarni je knjigo ob izidu predstavil prof. Vinko Beličič, zbralo pa se je ob tej priliki toliko ljudi, kot jih zlepa tu ni videti.

V imenu knjigarne je goste pozdravil Marko Kravcs, nakar je govoril prof. Beličič o značilnosti Pangerčeve poezije in opozoril na pesnikovo navezanost na Kras in na njegova najintimnejša doživetja, iz katerih so porojene te pesmi.

Članica Radijskega odra, visokošolka Placerjeva je nato prebrala več Pangerčevih pesmi. Za tem se je razvil kratek razgovor o poeziji, nato pa prijetna družabna izmenjava misli med prisotnimi.

Večer je zapustil lep vtis. Knjigarna je razprodala ta večer več knjig kot običajno. Pangerc je svojo zbirko podpisoval. Navzoč je bil tudi Walter Jorebica, ki je zbirko opremil. To je bila ena najlepših afirmacij predstavnikov mladine.

Ivana Placer bere Pangerčeve pesmi, na desni strani Boris Pangerc v sredi Walter Jorebica

Posamezna številka Mladike stane 250 lir. Celoletna naročnina 2500 lir. Letna naročnina za Jugoslavijo 50 d'n. Letna naročnina za druge države je 6 US dolarjev ali enakovreden znesek v tuji valuti.

Ivan Udovič

SREDI HRUPA IN NEMIRA

Čim bolj se bližamo prvi nedelji v maju — dnevu parlamentarnih volitev — tembolj se hrup v našem mestu in v vaseh stopnjuje. Glasniki političnih strank razlagajo svoje programe in vabijo volivce, naj oddajo glas zanje.

Seveda poslušamo vse te programe in obljube tudi Slovenci. Pogosto se volilni možje celo obračajo na nas in govore o nas. Pogosto nas vabijo, naj oddamo svoj glas, svoj slovenski glas, tudi mi zanje.

Ljudje se odločajo po svojem spoznanju, ta za tega, drugi za drugega; ta za to stranko, oni za drugo. Nekaj velikega je ta čista svoboda, ta svobodna volja, ki se je lahko poslužuje vsak državljan v demokratični državi. Morda bi znali bolj ceniti to svobodo tisti, ki je ne uživajo, bolj kakor pa mi, ki jo dihamo iz polnih pljuč. Zdi se, da kljub tolikemu hrupu in besednim grmenjem ostajajo Slovenci trezni v presoji. Ne vidimo rojakov, ki bi jih veter zanašal z leve na desno in z desne na levo. Naš človek se je naučil presojati trezno tudi v politiki, vsaj tak vtis imamo. Seveda izvzamemo tiste, ki so tako zelo v propagandnem aparatu kake stranke, da bi kričali, da je nekaj črno, četudi vsakdo, ki gleda, vidi, da je rdeče. Če tedaj izvzamemo tiste, ki so zašli v propagandno orodje, se zdi, da slovenski človek mirno opazuje ta silni hrup in kričave obete, ker si je že ustvaril svoje mnenje na podlagi preteklosti. Na vsak način v splošnem več ne naseda krilatam.

Zdi se, da mu je v vsem tem direndaju eno žal: da Slovenci samostojno ne nastopajo v slovenski stranki s slovenskimi kandidati. V tistem primeru ne bi bil človek, ki slovensko čuti, v nobeni dilemi: volil bi Slovenca in slovensko stranko. Zdaj pa ve, da slovenski kandidat ne bo v nobeni italijanski stranki samostojen, tudi če bi bil izvoljen.

Razumel pa je tudi to, da v sedanjem položaju Slovenci nismo tako združeni, da bi si lahko izvolili svojega parlamentarnega predstavnika in je tedaj treba dati svoj glas nekomu, ki naj bi bil zagovornik in podpornik našega narodnega in kulturnega življenja, nekomu, ki se zdi iskren in vpliven.

Trezni slovenski človek hoče mir v družini, želi uživati sadove svojega vestnega dela, želi red in zakonitost v državi, želi tesno povezavo s svojim matičnim narodom, ki je možna le v dobrem sosedstvu med državo, v kateri živi in med matično državo, želi kulturni in narodni razvoj in bi rad prispeval k evropski vzajemnosti s skrbno mislijo, da bo tam še bolj zagotovljen svobodni razvoj našega naroda. Zaradi vsega tega odklanja vsak ekstremizem, tako desnega kakor levega, odklanja vsako diktaturo, tako levo kot desno, ker bi obe zavrli in preprečili pot, po kateri želimo hoditi. Socialne reforme, a ne s pomočjo skladišč orožja in s prelivanjem krvi!

Nismo poklicani, da bi se opredelili za kako stranko, politični položaj bodo bolj analizirali drugi časopisi, mi pa ne moremo z zatisnjenimi očmi in ušesi mimo velike politične bitke, ki se bije v našem mestu in v naših vaseh in ne moremo mimo naših ljudi v tem nemiru.

Mislimo, da se ne motimo, če trdimo, da stoji naš človek sredi hrupa in nemira kot trezen opazovalec in bo ravnal preudarno in odgovorno.

Zanimivo je, da se je prosvetno in kulturno življenje v naših društvih in krožkih kljub nemiru nadaljevalo. Ni bila tedaj prekinjena skrb za našo kulturno rast in za narodno utrditev — skrb, ki je najvažnejša za našo narodno trdnost.

Dva sveža grobova

Koncem aprila in v začetku maja smo pokopali dva zavedna Slovenca, svoja prijatelja in prijatelja slovenskega kulturnega življenja: prof. Otona Muhra in Josipa Kravosa. Revnejši smo za dva plemenita človeka. Ostaja nam le še spomin nanju.

JOSIP KRAVOS

Bil je veder, vedno nasmehjan. Če se je za trenutek zresnil ob kakem težkem dogodku ali razočaranju, je spet kmalu našel vedro, optimistično misel. Njegov dom pri Sv. Ivanu je bil gostoljuben, najrajši bi povabil k sebi v goste vse, ki slovensko čutijo. Čeprav je prehodil trdo pot življenja, je postal žalosten samo ob spominih, a ta žalost je prešla tako hitro, kot se oblak umakne svetlemu soncu.

Ko je dočakal s svojim primorskim človekom svobodo, je na tolikih »veselicah« sripovedoval o svojih ljudeh, s katerimi je živel v svobodi in v zaporih, pravil je o posebnejših in njihovi naravni duhovitosti, o nerodnosti svojih preprostih ljudi in o njihovi bistrosti in iznajdljivosti. Kravos je imel svoje ljudi rad, rad take kot so bili. Razumel jih je in se jim je smejal. In z njim smo se jim smejali tudi mi.

Potem je začel pisati o njih. Najprej je pisal v časopisne koticke, potem pa so se vedno bolj odpirali spomini in v teh spominih je bilo toliko usode in toliko preteklosti našega ljudstva, da so njegova prvotna razmišljanja in zapisovanja zorela v literarno izčiščenost. Postal je ljudski pripovednik v najpristnejšem smislu.

V svoji skromnosti je prinesel prve prispevke Mladiki. Njegovo vedro pripovedovanje je ugajalo bralcem, posebno bralcem tistih krajev, kamor je seglo Kravosovo pripovedovanje. V nekaj letnikih naše revije je sodeloval v vsaki številki.

Nazadnje se je nabralo teh prispevkov toliko, da jih je bilo za eno knjigo in več. In res jih je letos

Ivana Placer **TEBI**

Zame si ti vse.

Vedno si želim, imeti te pred sabo, stalno te iščem in te najdem v najrazličnejših koticah tega kaotičnega kozmosa.

Se spomniš, ko sva se srečala pod tistimi udrtimi lesenimi stopnicami, ki so se dvigale v senik? Za okornim zidom, na katerega sva naslanjala utrujeni hrbet, je mukala živina. Pod nogami se nama je motal neustrašen martinček. Roke sva pritiskala ob tla in čutila sva, kako se je v zemlji — pod osušeno travo — nekaj gibalo. Kaj je bilo? Jaz sem vztrajala pri tem, da je to občutek vesoljnega življenja, refleks vsega, kar se je strastno in vendar blaženo mirno gibalo v mojem bitju, v mojem omejenem in neskončnem jazu. Ti pa si trdil, da je to čista fantazija, da sem v resnici utrujena, da imam živce napete od dela na polju in da se mi le roke tresejo. In vedela sem, da imaš tudi ti prav. V tebi ni bilo prostora za fantazijo, tvoje roke, tvoje noge, tvoje misli — vse je bilo posvečeno rdečim paradiznikom, obrezovanju trt, oranju rdeče zemlje, reji prašičev, paši živine. Bil si preprost, živel si preprosto. In ko sva sedela pod tistimi udrtimi stopnicami, sem začutila, da te ljubim. Tebe in tvoj svet. Gledala sem tvoje žuljave in od zemlje umazane roke. Gledala sem tvoj nagubani in zdravo zagoreli obraz. Gledala sem tvoje razkuštrane in prašne lase. Gledala sem tvojo od potu mokro srajco, tvoje oguljene hlače. In gledala sem tvoje oči, v katerih se je zrcalila vsa narava v blestečem žarenju življenja. Takrat mi je bilo tako, kakor da je vse v meni poneumnjeno, začutila sem se izven časa in izven prostora. Pokleknila bi bila pred tabo in ti zmolila Oče naš. Rahlo in boječe sem te prišla za trdo, veliko roko in ti jo stisnila. Pogledal si me, sprva zmedeno, potem hvaležno in tedaj se je začel najin skrivnostni pogovor, ki se ni več končal. Pozno v noč sva se še pogovarjala, ko ni bilo več na spregled martinčkov, ko je živina že legla k počitku.

In se spomniš, ko sva se srečala na snegu? Tisto noč je zeblo, a midva sva imela odprti ovratnik, mrzla sapa nama je pihala v vrat in zdelo se nama je, da naju boža. Z roko v roki sva se sprehajala v beli noči, zavijala naju je gluha tišina, slišati je bilo le najine korake; pod najinimi škornji je pojoče škripal sneg. Govorila sva o veri. Ti si bil veren, jaz ne. Jaz sem bila verna, ti ne. Ure in ure sva se trudila dati odgovor najinim neskončnim vprašanjem, zvonik nama je bil že truden biti ure. In ko sva se zavedla, da ne prideva do zaključka, sva začela znova. Včasih je bil Marx veren, včasih Kristus neveren. Včasih sta si bila ljubeča brata, včasih sovražnika. Včasih sva mislila, da že tiščiva rešitev v pesti, pa nama je že spet ušla. Tedaj sva pogledala drug drugemu v oči in videla sva pred seboj Kristusa. In bila sva srečna, ker sva Kristusa ljubila.

In ko sva se srečala v tistem zakajenem in glasnem lokalu — se spomniš? Najprej sva plesala, nato pila, in potem si me pogledal tako utrujeno, da sem opazila, kako so ti bili lasje tu pa tam že sivi. Nemo si mi povedal, da te žena ne ljubi in da je niti ti ne ljubiš več, da pa imaš doma sina, ki ni več otrok. In govorila sva o tvojem sinu. Stisnil si mi roko in mi zašepetal, da si srečen. Pa nisi bil; iz tvojih oči je žarela ljubezen, ampak globoko v njih je tičala tragedija. Vedela sem, da nimam pravice, a hotela sem izriti iz tebe neusmiljenega molja. Povej mi, reci, da se niti s sinom ne razumeš, priznaj, da se kot človek čutiš že pri koncu. Saj to ni res, v nobenem primeru se ne sme zgoditi! Ampak vsaj priznaj, da ti potem pomagam dokazati nasprotno. Vedno je še čas, vedno upanje. Rekel si mi, da pri mojih letih gredo izkušnje in problemi le mimi o srca in telesa, da ne morem razumeti. Ali si dobro vedel,

da je to banalno opravičilo, da bi ti ne bilo treba vleči na dan, kar si želel prikriti in sam pozabiti. Zato sem ti povedala tisti primer, se spomniš? Rekla sem ti: ko je kruh še testo in potegneš tedaj po njem z nožem rahel rez, bo rez ostal. Ko pa je kruh že spečen, kar potegni po njem rez z nožem! Ali bo utegnil nož tako rahlo prodreti v skorjo? In ti si se nemo zagledal v moje oči. In povedala sem ti, da jaz imam tak globok rez v sebi in da sem celo vesela, vesela, da ga imam, ker samo tako te morem ljubiti in razumeti. Tedaj si mi stisnil roko in iz tvojih ust se je izlila reka, kateri je bilo nemogoče graditi jezove. Na mizi — pred nama — pa je v velikem kozarcu blestela rdeča pijača, dokler ni debela sveča za kozarcem dogorela.

In — ko si bil bolan — se spomniš? Moj Bog, takrat je bilo konec tebe in mene s teboj. Dolge so bile noči, ki sem jih prebdela ob slonenju na zidu in ob poslušanju tvojega tarnanja. Skozi odprto okno sem gledala luno in spraševala, zakaj lebdi visoko tam gor, zakaj ne priroma na ta svet, da bi lahko nudila hladnost tvoji vročini. In ti si tarnal, tarnal. Podnevi sem prihajala v tvojo temno sobo, sedla k tisti nesrečni postelji, te prijela za roko in nisem mogla drugega, kakor da ti gledam v oči, ki so postajale dan za dnem svetlejše, a so dan za dnem gledale vedno dlje — kam? Ne vem. Dnevi so bili tihi, mirni, vse je molčalo. Le rak je nekje v globini neutrudljivo vztrajal pri svojem delu. November je bil pri koncu in tedaj je listje začelo padati, dokler ni drevo ostalo golo, suho, pusto, nemo. Konec je bilo tvoje in moje ljubezni. In vendar je ni bilo konec, kajti tako ti kakor jaz sva neskončna in večna. In ljubezen se nadaljuje. Po jeseni nastopi zima, po zimi pomlad, po pomladi poletje in po poletju spet jesen, in po jeseni... Jaz te ljubim še vedno. Morda še bolj kot prej. Moja ljubezen do tebe je prevelika, da bi se lahko izsušila v tem bežnem delu časa, v katerega sem posajena. In ko bom stopila v grob, bom svojo tukajšnjo ljubezen predala v naročje drugemu, ki jo bo sprejel in spet dajal.

Jaz sem kot ti. Saj sva enaka, kajne? Tudi ti ljubiš, vem. Koli-kokrat sva se še srečala, kajne? Neskončnokrat; v samoti, v družbi, v naravi, povsod. Včasih mi je bilo, da bi zavrgla ves svet. In tedaj si se pojavil ti in napolnil si me z mirom, z veseljem do življenja, ki ga sedaj ponujam tebi.

Zakaj ti si zame vse, človek.

MARIČKA ŠUŠTERŠIČ

Kako sva si daleč

Mnogo poti,
zgubljenih v polju,
med njimi plavice in mak,
na skrajnem robu
marjetka,
sklonjena v prah.

Ugašajo irave
s trudno lišino,
krila samotna
drse v mrak
trpko zlat.

Nič več se ne vrneš!
Mnogo poti je brez konca,
mnogo želja je brez zvezd.
Srce —
mrtva svetilka — ne ve,
kako sva si daleč —
ti
in jaz.

izdala Goriška Mohorjeva družba z naslovom Kuštrava glava, za radio pa smo nekatere dramatizirali in jih oddajali v treh nadaljevanjih.

Poleg literarnega deleža se bo mo Josipa Kravosa spominjali iz njegovih živih nastopov. Bral je svoje zgodbe študentom v Kulturnem klubu, pripovedoval jih je Opencem v Finžgarjevem domu, Bazovcem v veliki dvorani, pripovedoval ljudem na poletnih prireditvah in nam, vsakemu posebej, ko smo se srečali z njim.

Mladika se s hvaležnostjo spominja Josipa Kravosa, ki je posredoval tako vedro in iskreno besedo v tolikih številkah našim bralcem.

Podelitev nagrade

»Vstajenje«

Za veliko noč 1972 se je sestala komisija, ki jo sestavljajo prof. Martin Jevnikar, časnikar Franc Jeza in prof. Anton Kacin, da podeli nagrado »Vstajenje« za leto 1972 najpomembnejšemu delu, ki je izšlo v preteklem letu v zamejstvu ali zdomstvu.

Komisija je izbrala za nagrado pesniško zbirko Vladimira Kosa »Ljubezen in smrt. In še nekaj«. Knjigo je izdala Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu.

Svoj sklep je komisija utemeljila z naslednjim: »Kosova zbirka je resnična lirika, izraz globokega notranjega doživljanja človeka, ki občuti vse težave modernega življenja in jih rešuje s krščanskim optimizmom. Pesnik se je tako vživel v japonsko okolje, da je vsa zbirka prepletana z japonskimi običaji, pokrajino in miselnostjo. Z njo je razširil obzorja slovenske lirike in jo motivno obogatil. Tehtnost knjige dopolnjujejo ilustracije akademske slikarke Bare Remec.«

Slovesnost podelitve bo v mesecu maju v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu.

Profesor dr. Josip Ličan,

organizator in publicist

Bogoslovni profesor dr. Josip Ličan je bil nekaj let, nekako od 1918 do 1926 osrednja osebnost v katoliški organizaciji na Goriškem. Bil je načelnik Slovenske ljudske stranke, predsednik Katoliškega tiskovnega društva, duhovniškega Zbora svečnikov svetega Pavla, odbora Alojzijevišča in Goriške Mohorjeve družbe, to se pravi vseh najvažnejših slovenskih ustanov na Goriškem. V skrajno hudih in burnih časih po prvi svetovni vojni je z velikim čutom za odgovornost opravil mnogo dela, katerega vsi poznejši viharji do danes niso mogli popolnoma uničiti. Njegovo ime je pa sedaj čisto neznano. Zabeležil ga ni niti Slovenski biografski leksikon, v katerem beremo podatke o mnogo manj pomembnih osebah tistega časa. V pravo luč ga je postavil še dr. Rudolf Klinec v svoji knjigi *Zgodovina Goriške Mohorjeve družbe* (1967). Bo že res, kar pravi Meštrovič v svojih Spominih, da «nekatero osebo povsem izginejo, druge pa ostanejo in dobijo nadnaravne razsežnosti.» Ličan je bil med prvimi.

Rodil se je 31. julija 1874 v Ilirski Bistrici, ki je spadala takrat na Kranjsko. Gimnazijo in bogoslovje je študiral v Gorici. Po končanem bogoslovju je bil kaplan v Šempetru pri Gorici, potem pa na Placuti. Nato ga je kardinal Missia imenoval za nadškofijskega tajnika. Leta 1906 je postal profesor v centralnem semenišču v Gorici; predaval je dvajset let. Zadnja leta je bil bolan. Umril je razmeroma mlad v Gorici dne 8. junija 1929. Pokopali so ga v Trnovem.

Pred vojno se je Ličan le malo udeleževal javnega življenja. Bil je odločen Mahničev pristaš in prijatelj Janeza Kreka. Pisal je članke najprej v *Folium Ecclesiasticum* in v *Primorski list*, nato pa v *Novi čas*. Vse to še ni dovolj raziskano, da bi človek lahko tvegala kako sodbo. Med vojno je bil s centralnim semeniščem in nadškofom Sedejem v Stični na Dolenjskem. Nadškof se je vrnil v Gorico 14. marca 1918 in istočasno z njim najbrž tudi prof. Ličan. Polagoma so se vračali tudi prebivalci.

Dr. Ličan in tisti, ki so se vrnil, so takoj začeli z delom. V septembru 1918 so Ličanu poverili vodilno vlogo tudi v politični organizaciji. Zato moram za boljše razumevanje na kratko očrtati svetovnonazorsko in strankarsko ozadje na Goriškem v prvih dvajsetih letih našega stoletja.

Gorica je okoli leta 1900 začela postajati važno slovensko kulturno središče. Zbujale so se skrite sile. Za označbo časa in razmer naj omenim samo to, da je v Gorici začel svoj načelni boj dr. Anton Mahnič, ki je tu izdajal borbena revija *Rimski katolik* (1888-1896) v strogo katoliškem duhu. Leta 1911 se je preselila iz Ljubljane v Gorico socialno-demokratska revija *Naši zapiski* (1911-1914). Isto leto je začela izhajati v Gorici *Veda*, dvomesečnik za znanost in kulturo (1911-15. maja 1915), ki so ga izdajali mladi kranjski in štajerski svobodomislec Albert Kramer, Ivan Prijatelj, Mihajlo Rostohar, Bogumil Vošnjak in drugi.

Te tri svetovnonazorske revije so zvest odsev strankarskih razmer. Imeli smo tri glavne stranke, in sicer Slovensko ljudsko stranko, napredno (liberalno) stranko in socialno demokracijo. Komunistične partije takrat še ni bilo. Nekaj let pred vojno je živela tudi agrarna stranka, ki pa je kmalu po vojni izginila s političnega odra. Pri Slov. ljudski stranki je treba upoštevati dve krili: staro in novo strujo ali starine in mladine.

Pustimo ob strani vse drugo in oglejmo si le staro in novo strujo. Idejni početnik stare je bil dr. Anton Gregorčič (1852-1925), nove pa dr. Anton Mahnič (1850-1920). Dva skoraj enako stara moža, ki sta nekaj let manj kot pol stoletja imela skoraj enako življenjsko pot. Samo nekaj podatkov: oba sta ista leta obiskovala gimnazijo v Gorici (1863-1871) in prav tam bogoslovje (1871-1875); oba doktorja bogoslovja, oba suplenta in potem redna profesorja v centralnem semenišču v Gorici od leta 1881 dalje. Oba sta pisala latinske razprave v škofijski list *Folium periodicum*. Šele leta 1896, ko je Mahnič šel za škofa na Krk, sta se njuni poti ločili.

Po značaju sta si bila diametralno nasprotna: Gregorčič praktičen politik z izrazitim smislom za podrobno delo. Glavna njegova gonilna sila je bila skrb za dvig in za pravice slovenstva. V prvih desetletjih, nekako do 1910 je imel velike, deloma še danes vidne uspehe. Poslopja, v katerih so danes nastanjene slovenske šole v Gorici, so plod njegovega prizadevanja. Mahnič pa je bil razumska narava, filozof. Politik v običajnem pomenu besede ni bil. Dajal je načelne smernice, ki so se v politiki začele uveljavljati, ko je bil Mahnič že dolgo zunaj Slovenije na Krku. Zaradi njih je Gregorčičev vpliv začel pojemat. Mahničevega duha danes na Go-

riškem in tudi drugod v slovenskem prostoru skoraj ni več.

Takšen je bil položaj pomladi maja 1915 tik pred začetkom bojev na Goriškem. Potem je nastala popolna kulturna in politična praznina, ki je trajala nekaj manj kot tri leta. Dejansko je bila Gorica mrtvo mesto. Jeseni 1917, ko se je fronta premaknila proti zapadu od Soče do Piave, so se počasi začeli vračati begunci. Z njimi je mesto spet oživel. Trajalo pa je dolgo, da so bile prve težave premagane.

Šele potem je bilo možno tudi javno delo. Dne 19. septembra 1918 je začel izhajati političen list Goriška straža. Malo prej so oživili politično organizacijo. Tu se začne vodilno delovanje dr. Ličana. Orisal ga bom v glavnih potezah.

Na zboru zaupnikov Slovenske ljudske stranke dne 5. septembra 1918 je bilo izvoljeno novo načelstvo, ki je potem izbralo izvršni odbor. Sestavljali so ga dr. Josip Ličan, odvetnik dr. Ivan Novak in stolni vikar dr. Ignacij Kopal. Najbolj razborita glava je bil vsekakor dr. Ličan. Slovenska ljudska stranka je bila takrat močna in trdno organizirana; zavest, da je potrebna, je bila v ljudstvu globoko zakoreninjena.

Razmere, ki so nastale po koncu vojne, so zahtevale enotno narodno vodstvo, do katerega je naslednje leto res prišlo. Dne 3. avgusta 1919 so se na skupščini političnega društva Edinost v Trstu slovenske stranke razen socialnih demokratov združile in izvolile skupno narodno vodstvo. Ostalo je ime Edinost. Za Goriško je Edinost imela poseben odsek; njegov odbor je bil sestavljen iz šestih članov. Od teh je imela ljudska stranka tri.

Ideja skupnega vodstva je bila nujna, potrebna in pravilna. Le način, kako se je izpeljala, ni bil dovolj premišljen. Skupni narodni forum je dobil ime po eni že obstoječi in svetovnonazorsko jasno opredeljeni stranki. Slovenska ljudska stranka je bila samostojna še naprej, a njeno ime je bilo zakrito. Med ljudstvom je ta nejasnost povzročila zmešnjavo. Pravilno bi bilo dati skupnemu narodnemu vodstvu novo ime in mu natančno določiti delovni program in kompetence. Dr. Ličan je nekaj mesecev pozneje (Koledar 1920) povedal, da je bil pogoj ljudske stranke za vstop, da solidarnost velja v narodnem oziru in da se ne smejo žaliti verska načela. Vsekakor pa se je dr. Ličan tega sporazuma držal. Razkol, do katerega je prišlo pozneje, so povzročili drugi.

Sicer pa Ličan v politiki ni ostal dolgo. Iniciativo in vodstvo so kmalu začeli prevzemati mlajši ljudje, kot dr. Besednjak, Virgilij Šček, dr. Jože Bitežnik. Ko je v marcu 1925 umrl voditelj stare struje dr. Anton Gregorčič, se je težišče politične odgovornosti dokončno premaknilo na mlajši rod.

Leta 1919 so v Gorici ustanovili Zbor svečnikov svetega Pavla, ki je povezoval vse slovenske in hrvaške duhovnike. Za starosta (predsednika) so izbrali dr. Ličana. V Zboru so obravnavali upravne zadeve, n.p.r. vojno odškodnino za cerkve, zvonove, a tudi vse drugo, kar je bilo v zvezi z rednim dušnim pastirstvom v materinem jeziku in z verskim življenjem v cerkvah in zunaj njih. Zbor je izdajal svoje glasilo Zbornik svečnikov svetega Pavla, ki je začel izhajati v marcu 1920; prenehal pa je v decembru 1928 kot vsi še preostali slovenski časopisi. Ličan je pisal vanj različne, zlasti

načelne članke. Urejevali so ga drugi. Kot starosta Zbora je Ličan odstopil v januarju 1927.

Istočasno so v Gorici obnovili centralo prosvetnih društev Slovensko krščansko socialno zvezo, ki je imela občni zbor dne 26. februarja 1920. Predsedstvo so poverili dr. Ličanu. Na tem občnem zboru so sprejeli nekaj važnih sklepov. Med drugim so odboru naročili, naj pozove vse kulturne delavce, ki so šli v Slovenijo, naj se vrnejo v Gorico, kjer so bolj potrebni. Od desetih predvojnih odbornikov zveze sta bila ostala v Gorici samo dva. Poziv je imel lep uspeh. Vračali so se sposobni ljudje, kot France Bevk, Janko Kralj in drugi.

Drugi sklep je bil, naj se začne izdajati list za krščanske kulturne potrebe. Dva meseca kasneje (april 1920) je izšla prva številka družinskega mesečnika Mladika. Izdajalo jo je Katoliško tiskovno društvo, prvi dejanski urednik je bil dr. Ličan. Tradicija te Mladike traja še danes. Za Ličanom jo je naslednje leto prevzel France Bevk, ki jo je urejal dve leti. Fran Finžgar, ki je poleti 1922 predaval na dijaškem socialnem tečaju v Gorici, jo je pohvalil. Dejal je, da uživa v Sloveniji ugled. Povedal je tudi, da se za tak list zanima Mohorjeva družba. In res je Mladika že naslednje leto šla v Slovenijo, kjer je potem izhajala do druge svetovne vojne. Tudi današnja tržaška Mladika in celjska Nova Mladika sta pozni naslednici tega Ličanovega lista.

V Gorici je pred vojno obstajal dijaški zavod Alojzije-vice, ki je številnim dijakom z dežele omogočil študiranje. Med vojno je bilo poslopje poškodovano. Predsednik upravnega odbora je bil spet dr. Ličan, ki je po mnogem trudu dosegel, da se je poslopje obnovilo in da je v januarju 1923 zavod začel poslovati. Tisto leto je imel enajst gojencev. Pozneje so v zavodu odprli pripravnico za srednje šole; imela je dva oddelka. Pripravničarjev in dijakov je bilo v naslednjih letih sto na leto. Ličan je vodil zavod do januarja 1927; tedaj je odstopil.

Ena največjih zaslug dr. Ličana pa je Goriška Mohorjeva družba, ki je prestala vseh viharjev sile in deluje še danes. Ustanovili so jo v novembru 1923. Ličan je bil njen prvi predsednik. V januarju 1927 je odstopil.

Osebo sem ga spoznal jeseni leta 1925, ko sem nastopil službo v Gorici. Govoril ni veliko. Videti je bilo, da ga tarejo skrbi. Takrat so bili v teku že hudi spori med njim in mlajšimi. Razmer nisem poznal od blizu in nihče mi ni povedal, za kaj gre. Še danes mi zadeva ni čisto jasna. Verjetno ni šlo za kake resnične ali umišljene nerednosti ali napake, temveč samo za oblast in vpliv v organizaciji in v javnem življenju. Zatrdo vem, da so mu nasprotovali mlajši zelo sposobni duhovniki in laiki. Imel pa je veliko somišljenikov med starejšimi duhovniki. Branil ga je tudi nadškof. To ni bil običajen spor med generacijami; bilo je nekaj strastnejšega. Končalo se je tako, da je Ličan v januarju 1927 odložil vse funkcije v organizaciji, ki jih je imel. To je napravil prisiljen. Danes bi rekli, da so ga politično likvidirali; tiste čase so rabili bolj slovenski izraz, namreč: odžagali so ga. Za javnost so kot vzrok navajali bolezen. Zdrav res ni bil, a tako grde brce ni zaslužil. Sicer pa tudi oporekovalci niso zmagali. Virgilij Šček, ki je bil najglasnejši med njimi, je moral na željo goriškega nadškofa zapustiti Gorico in iti v tržaško škofijo, kamor je spadal in kamor ga je poklical njegov ordinarij. Poznejši spori v organizaciji, katere po-

znam bolj od blizu, me potrjujejo v mnenju, da je bil šček res začetnik prepira z dr. Ličanom, ki je poslej pisal le še v Goriško Stražo članke iz verskega življenja po svetu pod skupnim naslovom Utrinki, in sicer prav do novembra 1928, ko je list prenehal. Dobra pol leta pozneje je umrl.

Dr. Ličan je pisal precej, a bolj kot časnikar. Knjigo je sestavil samo eno, a še ta je izšla deset let po njegovi smrti v dveh delih (1939 in 1940). To je Blagovest ali življenje Jezusa Krístusa napisano z besedami svetih evanĝelijev. Pripominjam, da je goriška prefektura drugi del zaplenila. Rokopis Blagovesti je hranil Alfonz Berbuč, župnik v Šempetru pri Gorici.

Danes so spori že davno pozabljeni in skoraj vsi prizadeti so legli v grob. Zato lahko mirno in sine ira et studio gledamo na bogoslovnega profesorja dr. Ličana kot na enega poglobitnih in zelo pozitivnih delavcev na ruševinah, katere je na Goriškem pustila prva svetovna vojna.

MARIČKA ŠUŠTERŠIČ

Herina pesem

(prijateljeva psička je našla smrt na cesti)

Ničesar mi ni,
le čreda oblakov krvavi čez nebo,
rdi njihov odsev
v mojih očeh...

Kam si odšla?
Sledim tvojim korakom do mesta,
kjer se je hip
razlomil z rjoventjem asfalta.

V tihem pogledu
prosojna meglica odsotnosti.
Še speča
si nežna in lepa
do konca.

Nihče ne izbere trenutka ločitve —
zdrsnila si v zadnjo sled
vonjev pomladi
in želje
živeti.

Ti, moja zvesta!
Še se boš vračala,
gibka in prožna,
ko bo roka zaman iskala
zavetja tvoje bližine,
ko bo žalost spomin le,
z občutkom samote.

«Vse vem,» boš dejala,
«mi stari, dobri tovariši,»
dregnila s smrkčkom v dlani.
Potem bova šla
v neznano,
na pot pozabljena.
Ti, moja Hera,
vdana in zvesta
do konca.

PRI SLIKARJU BORISU ZULJANU

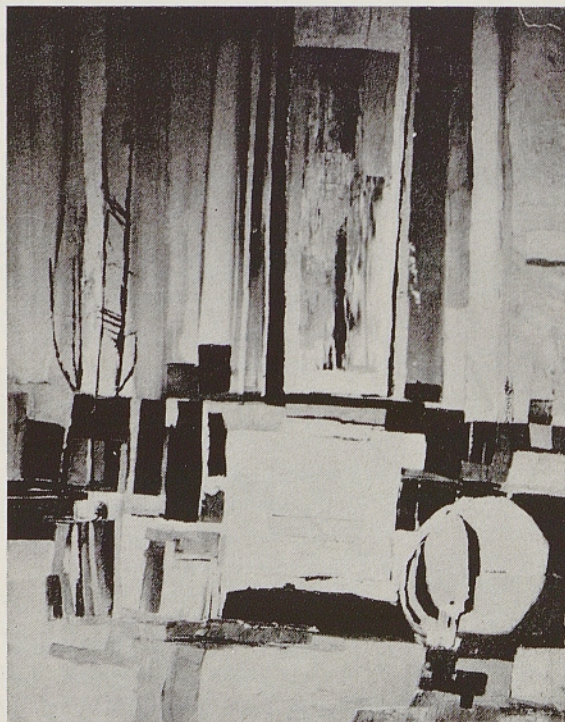
To številko Mladike smo opremili s slikami Borisa Zuljana. Pred kratkim je mladi slovenski slikar imel osebno razstavo v Trstu v Rossonijevi pasaži. Kritika je zelo ugodno sprejela njegova dela in odziv publike je bil tudi dober. Trenutno razstavlja v Tržaški knjigarni.

MLADIKA: Kot slikar upodabljate skoraj izključno naravo. Od kot ta velika ljubezen do nje?

ZULJAN: Rodil sem se v Ricmanjih, in sem tam preživel celih dvanajst let. To je bila »Moja enajsta šola pod mostom«, kot jo imenuje Cankar. Sedaj so Ricmanje predmestje, ko sem bil jaz otrok, pa so bile osamljena vasica. V mesto sem prišel redkokdaj, ob velikih praznikih. Moja mladost se je razvijala po pašnikih, med grmovjem in suhljadjo. Od tod moja velika ljubezen do narave.

MLADIKA: Narava je za vas bistvena. Ali ne puščate preveč ob strani človeka?

ZULJAN: Ne, nasprotno, človek je zame bistvo vsega, čeprav ga likovno nisem še obravnaval. Ko se vračam

Boris Zuljan: Intérieur

Boris Zuljan: *Week-end, hišica*

na podeželje, občudujem delo preprostega človeka, ki ni občutil časa, marveč je gradil svoje zidove iz leta v leto, vse življenje in tako postavil trajen spomenik svoje prisotnosti. Nočem še opustiti romantičnih motivov kraške hiše, ki nam kaže način življenja, ki je za nas sedaj skoraj nerazumljiv.

MLADIKA: Kako gledate na sedanji čas, na mehanizacijo, na današnjo družbo?

ZULJAN: Človek je vedno isti, z istimi problemi in istimi nagoni, neglede na to, kje živi. Zato bom skušal, neglede na okolje, ki nas sedaj obdaja, prilagoditi svojo tehniko izražanja bolj človeku, kot modji.

MLADIKA: V kakšnem smislu rabite besedo »moda«?

ZULJAN: Zame je to današnji tempo tehnološkega procesa, ki ustvari nek določen predmet in ga takoj nato zavrže kot nepotrebne. Tako je tudi z različnimi likovnimi izražaji: od pojava pop do optikal (vizuelna sredstva izražanja) in še naprej do najnovejših struj. Te se v neprestanem boju s časom same od sebe eliminirajo. Zame je važno strniti bistva teh nauk in jih prilagoditi mojemu osebemu izražanju.

MLADIKA: Dovolite še vprašanje: Zakaj pravzaprav slikate?

ZULJAN: Kot si vsakdo pripravi dom po svoji želji, tako si tudi jaz pripravim svoj kotiček s pomočjo slike. V sliki živim, se razburjam, se veselim in ko je slika končana, najdem v njej nek duševni mir. Vsak ustvarja-

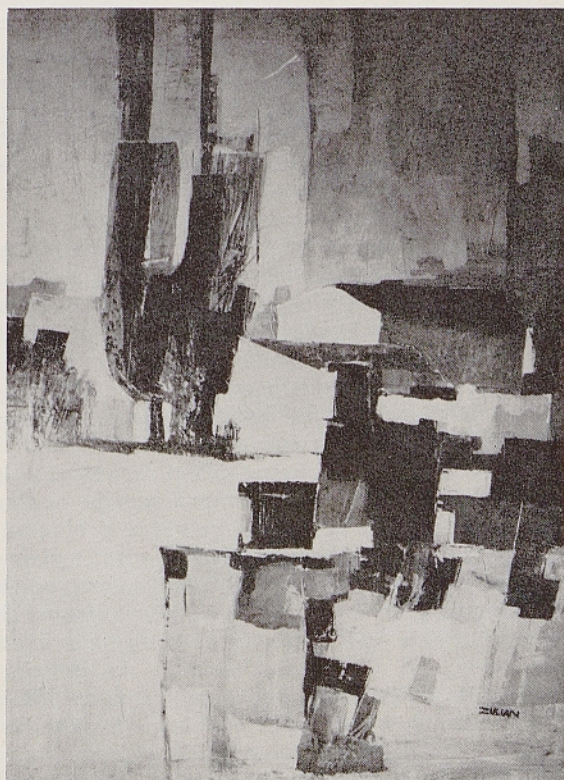
lec dela najprej zase. Ljudje pa smo ustvarjeni iz različnih značajev. Zato tisti, ki so mojemu mišljenju najbližji ali pa so imeli v svojem življenju iste izkušnje kot jaz, lahko globoko občutijo moje delo. Za druge pa predstavljajo moje slike samo radovednost ali pa odkritje nekega nepoznanega novega sveta.

MLADIKA: Kot vemo, se ne bavite samo s slikarstvom.

ZULJAN: Srečo sem imel strniti tri različne dejavnosti v eno samo. Poučujem namreč tudi likovno vzgojo na slovenskih srednjih šolah. To me spravi v stik s fantastičnim otroškim svetom, iz katerega črpam življenje za svoje slike. Ni boljšega učitelja kot je otrokova fantazija. Poleg tega se bavim tudi z restavriranjem in to mi da možnost natanko preučevati stare mojstre, v tehniki in niansah barv. Kot vidite, je moj ciklus popoln in v tem imam res srečo.

MLADIKA: Pri svojem ustvarjanju imate kako skrito željo, ki se vam ni še izpolnila?

ZULJAN: Pred sabo imam vedno podobo velike slike, ki sem jo videl kot otrok: to je »Prihod Slovanov k morju«. V spominu vidim velike može, oblečene v kožuhe, ki se klanjajo pred Jadranskim morjem. Ne spominjam se, kje sem to sliko videl. Impresija je bila globoka in tudi jaz bi se rad približal morju, elementu, ki je bil vedno tako oddaljen nam Slovincem.

Boris Zuljan: *Kraška pokrajina*

Dragi profesor

Muhr

Ko smo se drugi dan majnika razhajali z goriškega pokopališča, se je začelo tisto, brez česar bi bila smrt spoštovanega človeka še brezupnejša: začeli so se spomini. Toda čimbolj se razraščajo v meni, tembolj jasno čutim, da to ne bo le čustveni album, ki ga včasih prelistaš, marveč duhovna družba, ki me bo spremljala do konca dni. Malokdo od ljudi, ki so mi bili kdaj dragi, je zame tako malo umrl kot profesor Oton Muhr, doctor philosophiae, mož pravičnosti, zvestobe in ljubezni do vsega, kar je lepega in vrednega na tej in na oni strani življenja.

Te vrste niso niti poskus, da bi podal portret tega duhovno tako bogatega človeka. So le začetek spominjanja, za spoštljivo slovo.

Začeti moram kot nekdanji dijak. Ko je onega davnega oktobra 1948 prvič vstopil v razred prve tržaške klasične vzporednice, smo podzavestno začutili, da to ne bo navaden profesor latinščine in grščine. Kmalu, da ne rečem takoj, se je pokazalo, kaj še vse drugega je imel biti za nas v skupnih petih letih bivanja v onih temačnih in vendar nepozabnih prostorih v ulici Lazzaretto Vecchio. Mlad, energičen, vulkan smeha in izostrenih domislic, človeško čuteč in bolešno pravičen s svojimi redi, ki so šli celo v decimalke. Sijajno je podajal svojo snov in vidno trpel, kadar smo popustili. »Ignoramus et ignorabimus«, nam je pisal geslo, katerega jedkost pa je takoj razredčil s prizanesljivim smehom. Kadar se je razjezil, smo se ga zares bali. A kmalu je znal pozabiti, on, ki je imel spomin, da si osupnil. Znanje je iz njega kar žarelo. O obeh klasičnih predmetih sploh ne govorim. Mislim še na toliko drugega: zgodovina, filozofija, slovenska književnost, politika, svet, življenje. Vse pa je projiciral skozi koordinate logike, da je kar slepilo. Kolikokrat nam je — strmečim — pokazal še dva, še tri aspekte problema, ki se nam je zdel že dokončen. In obratno: s pisanega vrtiljaka resnic je znal potegniti edino, kartezijsko dognano in humanistično utemeljeno. Med njim in dijaki je bila distanca, ki se nam je zdela samoumevna: zaradi spoštovanja do človeka in vzgojitelja. Začrtali smo jo sami, ni mu je bilo treba vsiljevati izza katedra. Bil je demokrat in gospod: kavalir po starem, ko je »staro« sinonim za »žlahtno«. Šolo je pojmoval kot svetišče duha: resno, svečano, disciplinirano. Temu je dodajal to-

liko osebnosti širine in izvirnosti, da je bil zares idealen pedagog: eden tistih, ki jim potem še vse življenje praviš »gospod profesor«, celo v mislih.

Tak, kakršnega smo spoznali v šoli, se je kasneje še v vse večji meri razodeval vsem, ki smo postali oziroma ostali njegovi prijatelji. In ko zdaj premišlujem, katera od njegovih številnih vrst mi je najbolj imponirala, se mi vse bolj dozdeva, da je bila to ZVESTOBA.

Prijateljstvo; poklic; hvaležnost za najmanjšo dobroto ali pozornost; spominjanje vseh in vsega, kar je imelo vsebino in pristnost; spoštovanje vsega, kar je drugim drago; navezanost na ljube ljudi, kraje, tradicije, praznike in celo predmete: vse to je profesor Muhr gojil in ljubil do najvišje možne mere. Vse spoznane in sprejete vrednote, vsa strogo pretehtana načela je sprejel enkrat za vselej: od svobodoljubnosti do krščanstva, od humanosti do slovenstva. Vsako odstopanje od načel je pojmoval kot duhovni samomor. Vse, kar je mislil in ljubil, vse, v kar je verjel, je tudi izpovedoval.

Morda najsilneje je ta zvestoba prišla do izraza v navezanosti profesorja Otona Muhra na njegovo domovino Slovenijo. Nanjo je bil priklenjen z vsem srcem in razumom. Najbrž tudi z vsem domotožjem človeka, ki zaradi načelne odklonitve povojne ureditve ni več prestopil njenih meja. Najbrž, pravim, zakaj o tem ni nikoli govoril. Veliko pa je govoril o svojem vrhunskem narodnem idealu: o suvereni slovenski državi. Temu idealu, ki ga je imel izdelanega že od svojih predvojnih študentskih let, je ostal zvest do 27. aprila 1972. Do konca.

Zdaj ostaja za njim spomin. Sam Bog ve, kje vse! Med dragimi ljudmi v Slovenskih Goricah, ki so mu vtisnile v dušo romantiko bujnega podeželja; na Tržaškem in Goriškem, kjer je ne glede na težavno usodo begunca preživel nekaj najlepših let svojega življenja; v Združenih državah, kamor se je za nekaj let izselil z ženo, ker tukaj ni bilo stalnosti; in kda ve kje še drugje po svetu, kjer žive ljudje, ki so ga kdaj poznali in imeli radi.

Veliko bo tega spomina, zakaj veliko je bilo Vaše srce, dragi profesor Muhr.

SASA MARTELANC

Sonja Zupančič

MLADOSTNA BOL JE KRATKOTRAJNA

Na oljčno nedeljo zjutraj je Vera tekla k maši. Njena domača vasica je bila ena izmed tistih lepih gorskih krajev, v katerih se ni od prejšnjega stoletja sem skoraj nič spremenilo. Nekaj tihih kmetij, stisnjenih v breg, za njimi gozd, pod njimi pašniki in v dolini njive. Skrbno obdelane njive, ki dajejo svojim gospodarjem skoraj vse, kar potrebujejo.

Na Verinem domu so bili vsi kmetje. Njen praded Valentin, njen ded, njen oče in po smrti tega je prejšnje leto prevzel skrb za kmetijo njen starejši brat Tone. Ta je skrbel tudi za svojo najmlajšo sestrico Vero. Tone je bil dober fant, Vera se v njegovi družini ni počutila tuja in tudi z bratovo ženo sta si bili pravi prijateljici.

Vera ni torej imela nobenih skrbi, nobenih hudih preglavic, vedar je bilo tisto jutro, ko je hitela proti cerkvi bližnje vasi njeno čelo mračno in potrto. V obraz je bila bleda, oči je imela rdeče, obrobljene in temno podčrtane, kakor da bi bila prejkola vso noč.

Danes se je imel vrniti njen Štefan. Vrne se iz mesta, kamor se je šel šolat. Vrne se, da bi med domačimi preživel veliko noč. Bogve kako jo bo sprejel? Se je bo sploh še spominjal? Ali mu je sploh še kaj do nje? V vseh teh mesecih se ni bil oglasil ne s pismom, ne s sporočilom. Veri se je iz oči utrnila solza. Joj, koliko lepih spominov jo veže nanj! Spominja se, kako sta, kratkohačnika, tekala po pašnikih in lovila metulje, kako se je Štefan prekucnil v potok, ko je hotel ujeti postrv, in kako so ga potem doma našeškali, ko se je vrnil ves moker in blaten. Spominja se svojih ošpic in Štefana, ki jo je prihajal vsak dan obiskovat, dokler se jih ni še sam nalezel, potem pa je ona obiskovala njega.

Sladki spomini iz otroških let! Kdo je takrat vedel, da bosta prizadejala drug drugemu toliko hudega!

Med tem premišljanjem je pot pripeljala Vero do roba gozda. V senci pod staro bukvi jo je stala že preperela klopca. Tu jo je Štefan čakal vsako jutro in nato sta se skupno podala v šolo. Učiteljica Marija je vedno stala na pragu in s smehljajem na ustnicah sprejemala svoje učence. Kako so jo imeli vsi radi in še posebno Štefan in Vera. Nekoč je Štefanu na Verino priprošnjo prišla gumb na suknjič. V prepiru s starejšim fantom mu je bil odletel in takrat še majčkeni Štefan se je na ves glas drl, ker se je bal stroge matere in ostre očetove šibe. Mali Veri se je v srce zasmilil in zaprosila je učiteljico za drug gumb. Dobro dekle je takoj odšlo po veliko pločevinasto škatlo in kaj kmalu se je našel primeren gumbek. Malemu Štefanu so se oči kar svetile od sreče in iz hvaležnosti je sošolki Verici na poti domov ulovil velikega pisanega metulja.

Toda srečna in brezskrbna leta so kaj kmalu minila. Konec je bilo šolanja pri dobri učiteljici Mariji. Kdor se je hotel še naprej šolati, se je moral podati na gimnazijo. Verini starši pa niso imeli dovolj sredstev, da bi hčerko še naprej šolali. Kaj še! Komaj so pričakali, da se je obvezno šolanje končalo, da so jo lahko poslali na delo. V revni družini je vsaka delovna roka potrebna.

Štefanu je bilo težko, da se je moral ločiti od Vere, vendar je vsako jutro prihajal k njej na pašo. Vsako jutro sta hodila v družbi ovčic do zelenega travnika, nato se je ločil od nje. Vera je ostala v zelenju s svojimi ovčicami, on pa se je podal po prašni cesti proti mestu, v šolo. Veri je bilo težko. Rada bi bila videla, da bi Štefan ostajal pri njej, da bi se še kot prej podila po travnikih, lovila metulje, poslušala petje ptic. Postopoma je začela sovražiti mesto, šolo in celo cesto in ovinek, za katerim je jutro za jutrom izginjal Štefan.

In tako se je Vera postopoma zavedala, da to, kar jo veže na Štefana, ni le prijateljstvo in otroška navezanost, temveč ljubezen, nežna

mlada beseda

Najboljši športniki med nami

Z nedeljsko enourno oddajo, posvečeno športu, je časnikarski odsek tržaškega radia uresničil zelo posrečeno zamisel. Nova oddaja, ki se je začela lani septembra, predstavlja precejšen organizacijski napor športnega uredništva in je v znatni meri popestrila nedeljski popoldanski spored. Hitro si je pridobila veliko poslušalcev, ki so jo z veseljem sprejeli in ji z zanimanjem sledijo. Poleg objavljanja običajnih športnih vesti in komentarjev k športnim dogodkom v svetu, je namreč veliko prostora posvečenega domačemu športnemu življenju, ki je v zadnjih letih doživelo velik razmah na raznih področjih. Nekateri naši športniki na Goriškem in Tržaškem dosegajo zares lepe uspehe, ki jih uvrščajo med najboljše v deželi, večkrat pa so njihovi rezultati pomembni tudi v vsedravnem merilu... Oddaja redno spremlja vse slovenske športne dogodke in prav to jo je tako zelo približalo poslušalcem, da večkrat tudi sami posredujejo uredništvu razne podatke in obvestila. Zanimivo pa je, da oddajo šport in glasba poslušajo tudi italijanski poslušalci, ker tako najprej pridejo do rezultata o tržaški enajstorici Triestini. Vsedržavno omrežje namreč ne posreduje izidov četrtoligaškega prvenstva in tako bi morali navijači tržaškega moštva čakati na krajevna poročila, ki pa so na sporedu šele zvečer. V slovenski oddaji Šport in glasba pa imajo vsi že na začetku zelo izčrpno poročilo. Trža-

ški radio je s to oddajo izpolnil eno izmed vrzeli v obveščanju in poročanju o življenju zamejskih Slovencev in morda bi se dalo po tem vzorcu organizirati tudi nekatere druge oddaje časnikarskega odseka, ki bi zagotovo lahko še mnogo pridobile na neposrednosti in točnosti obveščanja, predvsem pa na številnosti informacij. Nešteto je namreč dogodkov iz življenja naše manjšine, od miljskega zaliva do Kanalske doline mimo katerih gre naš radio brez besede.

Oddaja šport in glasba je po začetnih težavah, ko je šele iskala lastno lice, lepo stekla. Njen animator je Saša Rudolf, ki je zanjo tudi dal pobudo, pri njej pa redno sodelujejo Sergij Kocjančič, ki običajno spremlja Triestino, Sergij Pahor, ki skrbi za intervjuje in montaže, Ivan Furlanič in Ivan Peterlin, ki poročata o odbojki, amaterskem nogometu in atletiki ter Branko Lakovič, ki spremlja košarkarske prireditve. V uredništvu pa opravlja dragoceno delo tajnica Helena Prelec, ki skrbi za organizacijo in sprejema telefonska poročila.

Da bi se športno uredništvo čimbolj približalo poslušalcem, je sprožilo v letošnjem januarju nagradno tekmovanje za izvolitev najboljšega športnika. Tekmovanje se ponovi trikrat na leto, nagrada pa znaša Palčičevo grafiko ki jo je tržaški umetnik nalašč zasnoval in izdelal za to tekmovanje. Pobuda je preseгла vsako pričakovanje, saj je za trojico kandidatov glasovalo vsega skupaj več kot dva tisoč petsto poslušalcev iz najrazličnejših krajev. Kot znano je zmaga prvega tekmovanja pripadla namizno teniške-mu igralcu nabrežinskega SOKOLA **Borisu Košuti**, ki je dobil tako lepo priznanje za svoje športne dosežke v letošnji sezoni. Ostala kandidata sta bila mladi košarkar Bora **Robert Klobas** in nogometaš kriške Vesne **Livij Caharija**. Boris Košuta je dobil 1.213 glasov, Robert Klobas 900 in Livij Caharija 324. Pri nagradnem tekmovanju so poleg poslušalcev sodelovala tudi športna uredništva Primorskega dnevnika, Novega lista in Katoliškega glasa ter seveda radijska redakcija. Zanimivo je, da se je vrstni red treh kandidatov pri o-

Dalje na str. 78

in tiha prva ljubezen. V njej ni nobene strastnosti, temveč le nežnost mlade ljubezni, ki se komaj poraja in se sploh ne zaveda sama sebe. Vera je jasno začutila to svojo spremembo in postala je pozornejša tudi do Štefanovega vedenja. Kmalu je opazila, da se je tudi v njem nekaj spremenilo. Postajal je nežnejši in bolj pozoren. Kmalu se je med njima razpletla prava ljubezen.

Tako sta skupaj preživela dvoje čudovitih let.

Toda Štefan je maturiral, se vpisal na univerzo in odpotoval v daljnje mesto. Slovo ni bilo hudo, saj sta si bila obljubila pogosto pošto. In res je Vera prve čase prejerala pisma in mu tudi redno odpisovala. Toda Štefanova pisma so postajala čedalje redkejša. Kmalu se je omejeval le na to, da ji je sporočal, da se mu dobro godi, in jo nato pozdravljal v upanju, da so doma vsi zdravi. Vera se je tolažila in ga opravičevala s tem, češ da je hudo zaposlen s študijem, toda kaj kmalu so njegova pisma nehala prihajati. Vera se je zbala zanj, mislila je, da je bolan, toda njegovi domači so ji rekli, da je zdrav in da domov redno piše. Tedaj je ubogo dekletu spoznalo, da je vsega konec. Kot blisk so se razpršile lepe sanje, a poti nazaj ni bilo.

— o o o —

Med tem premišljanjem je Vera dospela do cerkvice. Služba božja se je bila že začela. Tiho je stopila v cerkev. Ustavila se je ob vhodu in se ozrla po cerkvi. Štefan je skupno z materjo in očetom sedel v prvi klopi. Vera se je oprijela podbojev. Kako se je spremenil! Štefan ni bil več tisti preprosti fant, ki ga je tako dobro poznala. Elegantno je bil oblečen in ponosno je dvigal glavo. Veri so stopile solze v oči. To ni bil njen Štefan, to ne more biti njen Štefan! Njen dragi Štefan, tako nežen, tako preprost! Sedla je v zadnjo klop, sklonila glavo in molila, prav iz srca molila. Vendar ji je oko uhajalo venomer v prvo klop.

Maše je bilo konec. Štefan je vstal in se napolil proti vratom. Ko je šel mimo Vere, jo je čudno pogledal. Ona je obsedela mirno in ni si upala dvigniti pogleda k njemu. Ni je pozdravil ne tedaj, ne ko je stopila iz cerkve. Živahno se je vpletel v pogovor s prijatelji in se delal, kakor da je sploh ne opazi.

Vera je odhitela domov in se zaprla v sobo. Tam se je razjokala in si olajšala dušo. Ves čas, ko je bil Štefan v domači vasi, se ni prikazala iz hiše. Govorila ni z nobenim, niti z lastno svakinjo, s katero sta si bili pravi prijateljici. Hrane je použivala ravno toliko, kolikor je je bilo zadosti, da je lahko preživela. Zaprla se je sama vase in trpela. Nikomur ni hotela izpovedati svoje bolečine in to jo je še huje mučilo, kajti zavedala se je, da s svojim molkom muči tudi drage.

Tudi ko je Štefan odšel, se stanje ni nič izboljšalo. Vera je tavalala naokrog kot senca in zdelo se je, da si ne bo več opomogla.

— o o o —

Toda čas je najboljšo zdravilo za kakršnokoli bolečino. Minili so trije meseci in prišlo je poletje. Zopet je bila nedelja. Na sosedovem skednju so fantje prirejali ples. Ko je bilo vse pripravljeno, so morali povabiti še dekleta, da bi se udeležila njih zabave. Iz vljudnosti so sklenili, da bodo povabili tudi Vero, čeprav se ni nobeden od njih nadejal, da bo povabilo sprejela.

Toda čakalo jih je presenečenje. Ko je stari Francelj zaigral na harmoniko prve vesele viže, se je prikazala — Vera. Oblečena je bila v svetlo obleko z velikimi rožami. Vsi so ostrmeli, a ona se je nasmehnila in rekla: »Fantje, plesala bi rada.« In malo je manjkalo, da ni prišlo do pretepa, kdo bo njen prvi kavalir.

Vera je plesala vso noč; še nikoli v življenju se ni bila tako zabavala. Štefan je začel rahlo izginjati iz njenih misli.

Ko so se spozno v noč vsi razgreti vračali domov, je stari Francelj zadovoljna momljal pri sebi: »Hi, hi, saj sem vedel, da si bo dekletu opomoglo, hihi, saj sem vedel! Mladost je norost! He, he! Vedel sem, da si bo opomogla!«

Tako preprosto, kakor se je Franceljnu zdelo, pa vendarle ni bilo. Maršikakšna dekletova neprespana noč je bila še posvečena Štefanu. A Vera je vse bolj čutila, da se v njej nekaj preraja in da ji življenje tudi brez njega hrani še neslutene možnosti lepega.

Verska vzgoja v družini

Mate

Danes beremo in slišimo vsepovsod, da je Cerkev v krizi. In to ne velja samo za katoliško Cerkev, ampak za ostale krščanske Cerkve ter za druge veroizpovedi. Lahko bi rekli, da je danes v krizi religija nasploh. Kot vzrok ali pa posledica tega se nam zdi, da so se zamajale tudi druge vrednote: družina, čut odgovornosti, čut dolžnosti, itd. Včasih se pri vzgajanju svojih otrok s strahom sprašujemo, ali lahko sploh kaj vplivamo na njihov verski čut, na njihovo moralno osebnost.

Ali je lahko družina protiutež današnjemu tisku, ki bolj ali manj odkrito spodbuja k uživaštvu, brez vsakega posluha za etiko, za kak moralen zakon? Filmom, ki prav tako iščejo zadnje čase čim bolj nenavadne seksualne probleme, ki v »katoliški« Italiji smešijo Cerkev, kler, ki brskajo po zgodovini, da odkrijejo kak pikanten dogodek iz meniškega ali duhovniškega življenja? Slovenskemu gledališču, ki naj bi bilo eden od pripomočkov pri vzgoji, kamor naj bi bili starši celo dolžni pošiljati otroke (saj je edino slovensko!), pa nam zadnje čase servira nekega nedvoumne Goba in končno neke bedne figure, ki se vrtijo le okoli enega problema — seksa, ki umažejo vse, kar se umazati da: zakonsko ljubezen, materinsko ljubezen, materinstvo itd.* In še in še.

Kaj morejo pri vseh teh zunanjih vplivih starši? Kolikokrat slišimo vzdihovanje matere ali očeta: »Le kako, da je tak(a)? Jaz ga nisem tako učil(a)!«

Pa pogledjmo, kako učimo v naših družinah, kako gledamo na vero in verske probleme. Pri tem pustimo ob strani družine, ki so veri nasprotni — njihova izbira je jasna in nedvoumna.

Dosti pa je takih družin, kjer vero in verske probleme ignorirajo ali so do njih indiferentni. Starši pustijo otrokom svobodo, da se pozneje odločijo za vero, a verske vzgoje jim ne nudijo, češ da nočejo obremenjevati njihove psihe. A s takim ravnanjem se ne izognejo nadležni izbiri za ali proti, ampak je njihova izbira že odklonilna:

Kdor je agnostik ali indiferenten, je proti.

Koliko pa je tudi takih družin, ki se imajo za verne, pa je njihova vera v bistvu v tem, da so krščeni, poročeni in pokopani v cerkvi, da morda pridejo za velike praznike k maši. Njihova vera je skupek ustaljenih navad, zunanjih oblik pobožnosti, brez notranjega gibal. Mlad človek taki vernosti ne verjame in jo odklanja kot hinavstvo. Vernost mora biti spojitev neke teorije ali ideologije, ki jo sprejmemo z razumom, in praktičnega načina življenja, ki je posledica teh idej. Zato ne moremo pričakovati, da nam bodo mladi verjeli, če so nekatere nedelje bolj važni izleti na sneg ali spanje, na druge nedelje pa maša.

Naša dolžnost je, da spoznamo in poglobimo svojo religioznost. Danes imamo polno religioznih tekstov, priročnikov, predavanj za vse stopnje izobrazbe. Če ostanemo pri znanju katekizma, ki smo se ga učili v šoli, ne moremo biti kos včasih zelo težkim in zadetim ugovorom otrok. Najslabše pa je, če jih odpravimo s kratkim, a jedrnatim: Tako je in konec.

Poleg verskega izobraževanja pa moramo biti dosledni v načinu življenja. Vera ne sme biti nekaj neobveznega, kar lahko sprejmeš ali pustiš ob strani, kot ti bolj kaže, ampak je dosleden način življenja, je življenjska izbira, ki pogojuje in usmerja vsa naša dejanja. Bolj kot z besedami moramo torej prepričevati z zgledom.

Če bomo izpolnili ti dve zahtevi: če bomo razumsko poglobili svojo vero s stalnim verskim izobraževanjem, predvsem pa, če bomo dosledno živeli po svojem prepričanju, tako da bosta ideja in praksa eno, bomo naredili za vero svojih otrok, kar je v naši moči. Morda vseeno ne bomo imeli takega uspeha kot bi želeli, a imeli bomo lahko čisto vest.

* (Lahko bi vsaj opozorili starše na nevzgojno tematiko s »Prepovedano — ali neprimerno — mladini pod 18 letom«)

za
sodobne
žene

in dekleta

Ob koncu aprila v našem domu

Konec aprila in v začetku maja je čas, ko spravimo čez poletje plašče, zimske tailleurje, jope in jopice, itd. Pri tem je treba najbolj paziti, da so vsi kosi obleke, preden jih spravite, popolnoma čisti. Lahko jih operete doma, če se strogo držite navodil praškov za pranje občutljivih tkanin. Vendar pa naj velja pravilo, da daste raje kemično čistiti, če ste v dvomu za kak kos. Očiščeno obleko lepo zložimo v vrečke iz polivinila. Pri tem ne pozabimo dati med obleko nekaj kroglic naftalina ali kafre. Danes imate na razpolago tudi vrečke, ki so že impregnirane s snovjo proti moljem. Zelo praktična so tudi sredstva proti tem žuželkam v obliki spraja. Končno spravimo v lepem

redu vreče in vrečke v del omare, rezerviran za zimsko obleko, tako da bomo z lahkoto našle, če bi kaj potrebovale.

Ko boste tako pregledovale obleke, boste morda odkrile kje kak madež. Zato na hitro še pogledimo, kako bomo odstranile najbolj običajne madeže.

1. **Črnilo.** Namočite umazani del obleke v mlačno mleko, ožmite in spet namočite. Ponovite to večkrat in pri tem menjajte mleko. Če pa je madež kemičnega svinčnika, ga narahlo drgnite s kosmom vate, namočenim v alkoholu.

2) **Kava.** Madež operite s toplo vodo in milom (če je blago belo, do-

dajte malo belila). Če je blago občutljivo, drgnite madeže z zmesjo alkohola in glicerina.

3) **Trava.** Poskusite s spojino vode, mila in čajne žličke alkohola. Bolj učinkovit je eter.

4) **Kri.** Umazani del namočite v mlačno vodo z amoniakom. Pustite, da se posuši.

5) **Maščobe.** Na madež položite pivnik in z likalnikom polikajte, tako da vpije čim več maščobe. Sledi madeža odstranite.

6) **Vino.** Takoj potresite madež s soljo, da odvzame barvo. Nato dajte madež pod tekočo vodo, dokler ne izgine.

Recepti in higiena - vsakdanja skrb gospodinje

Spomladi je čas, ko so jajca najbolj poceni, pa tudi najbolj sveža in polna vitaminov. Zato jih v gospodinjstvu rade in veliko uporabljamo. Poleg drugih jajčnih jedi, poskusimo enkrat narediti same **rusko solato**. Potrebujemo:

4 krompirje, 4 jajca, okoli 10 dkg kumaric, majhno konzervo sardel (acciughe) peso, tubo majoneze, gorčico (senape) olivno olje, sol.

Umijte krompir, denite ga v kozico z mrzlo vodo in ga skuhamo. V drugi posodi skuhamo jajca, ki naj vrejo 10 min. Ohladite jih pod mrzlo vodo, olupite, razpolovite, odvzemite rumenjake. Rumenjake dajte v skledo, dodajte 3 žličke majoneze ter spet zmešajte. S kremo, ki tako nastane, napolnite 8 jajčnih polovičk, postavite jih na krožniku v hladilnik. Olupljeno peso in kumarice razrežite, dodajte sardele, ostalo majonezo in ščepec soli. Kuhani krompir olupite in pustite, da se ohladi, nato ga zrežite na kocke, polijte z nekoliko olja in zmešajte z drugo zelenjavo. Dajte vse skupaj na ovalen krožnik, lepo zgladite in oblikujte, po vrhu položite polnjena jajca in okrasite s kako kumarico. Dokler ne servirate, naj bo solata v hladilniku.

Če pa kdaj servirate narezek ali pa imate doma samo v kisu vloženo zelenjavo, lahko postržete gostu z **nadevanimi jajci**. Potrebujemo:

4 jajca, 3 žlice majoneze, rdečo in rumeno papriko v kisu, kumarice. Jajca naj vrejo 10 minut. Ohladite jih pod mrzlo vodo, olupite in in prežite počez. Odstranite rumenjake in jih stlačite v posodi. Sesekljajte pol rumene in pol rdeče paprike, 4 olive, 4 kumarice, zmešajte skupno z rumenjaki in dodajte majonezo. Vse dobro zmešajte z leseno žlico. Kremo dajte v siringo za krašenje tort in nabrizgajte v polovične beljake. Servirajte skupno z narezkom ali pa z zelenjavo vloženo v kisu.

Nega nog

Še malo, pa bo tu kopalna sezona in noge bodo bolj kot v zimskem času izpostavljene očem vseh. Zato poskrbimo pravočasno, da bodo ob nastopu poletja naše noge čim bolj perfektne.

Da ostane koža nog voljna in prožna, jo moramo natreti s kremo ali mlekom po kopeli, ko je še koža nekoliko vlažna.

DEPILACIJA je nujno potrebna, predvsem tistim, ki so bolj porasle,

saj so dlake neestetske tudi pod nylon nogavicami. Odstranjevanje dlak z brivskim aparatom ni priporočljivo, ker zrastejo še krepkeje. Najbolje odstranjujemo dlake z raznimi voski ali kremami, katerih uporaba je zelo preprosta. Depiliramo se redno, bolj ali manj pogosto, kot je pač potrebno.

STOPALA potrebujejo temeljito nego, ne samo lepотно, ampak tudi zdravstveno, saj cel dan prenašajo težo celega telesa. Zelo važna je izbira čevljev, ki naj bodo udobni, z ne previsokimi, pa tudi ne s pre nizkimi petami.

KOLENA IN GLEŽNJI. Da bo koža na kolenih gladka, si jih ob kopeli otrimo s finim vimom in limono. Za lepe vitke gležnje je zelo primerna tale vaja: Ležimo na hrbtu z iztegnjenimi nogami. Gležnje vrtimo v krogu z desne na levo, potem pa v obratni smeri. Poleti je najboljša vaja hoja po reki ali morju; taka vodna masaža je najboljša.

ZAMAŠČENA in MOČNA MEČA. Za ta problem priporočamo tole masažno kuro: vsak večer pred spanjem izvajajte 25 dni zapored tole masažo: Najprej masirajte z gnetenjem meča vsake noge posebej. Z levo ro-

Dalje na str. 73

Neža Rejec

NELJUBI DOGODEK LETA 1933

Dne 30. novembra zvečer (1933) je prišel gospod župnik v Zgonik kakor po navadi ves poten in utrujen. Komaj odloži obleko, že je bila kvestura na pragu in sicer šest oseb in občinski tajnik s komisarjem. V kratkih stavekih je gospod zvedel, kaj se je zgodilo v noči od srede na četrtek. Pomolili so mu pod nos zamazan papir, na katerem je bilo zapisano, da se je zgodilo po njegovem naročilu: zahtevali so, naj pove, kdo je pisal, in da naj jim iztolmači, kaj besede pomenijo. Zastonj je bilo trditi, da ne ve ničesar in da ne pozna pisave in da je stavek za stavkom nerazumljiv. Gospod župnik je v nervoznosti začel kričati, naj poiščejo pisavo po vasi, da kdo bo vendar lastno hudobijo sam podpisal!

Papir je bil od velike kuverte, podobne onim, ki so jih ljudje videli v šoli, ko so delili moko. Na prvi strani je bilo v našem jeziku napisano sledeče:

PROTEST

PROTESTIRAMO PROTJ ZATIRALCEM VERE!

TIGRA, BORBA PROTI ZATIRANJU.

ODBOR ŠESTIH DUHOVNIKOV.

Na drugi strani je bilo zapisano v laščini:

AUTORIZZAZIONE WESTER.

Omenjeni papir so nosili okoli pevcev, organista in mežnarja in spraševali, kaj pomenijo besede »Tigra, borba«. Vsak je tolmačil drugače: 1. borba dveh tigrov; 2. ime krave, če je tigrasta; 3. da tigra je ime psice itd. Od župnika do slehernega Zgoničana ni nihče vedel, kaj je dotični mislil, ko je pisal »tigra, borba«. Tudi nihče ni vedel za odbor duhovnikov. Povedali so edino to, da je bilo na sv. Mihaela dan pri slavnostni procesiji šest gospodov.

Zatem so zahtevali od vseh, da napišejo ime Wester, in v celi fari je edino mežnar znal zapisati dvojni ve. Vsi drugi so napisali Vester. Nato so zaprli mežnarja Franca. Še praznike je presedel v zaporih.

Največje sitnosti je kvestura delala o božiču. Dne 24. decembra pred zadnjo sv. mašo (bila je kvairna nedelja) je bila kvestura zopet v Zgoniku. Ko so vprašali po župniku, se je predstavil pater Sofronij, ki je pomagal za praznike, in je zatrjeval, da je župnik v svoji fari na Tabru.*) A niso verjeli. Naznanili so po telefonu, da je ušel. Končno so se vendarle prepričali, ko so ga isti dan popoldne našli doma na Repentabru. Prišli so tik pred blagoslovom in vsi ljudje so čakali razburjeni, kaj bo. Župniku so kvesturini dali svoj papir in pero ter mu narekovali kakor šolarju. Gospod župnik se je zoperstavil, ker so mu narekovali, da je mežnar pisal, da je pisava njegova.

»Jaz nisem noben (perito) ocenjevalec pisave,« jim je rekel, »jaz moram edino zapisati, da smatram, da je pri tem mežnar nedolžen.«

Nato so dovolili, da je napisal, kar je hotel. In napisal je izjavo, da ni mežnar pisal. Nato so se odpeljali in ljudje so se oddahnili, ko so videli, da župnika niso naložili. Ubogega Franca pa le niso izpustili skoro vso zimo. Šele po posredovanju dobrega gospoda škofa Fogarja, na željo gospoda župnika, je bil izpuščen dne 2. februarja, na svečnico, brez posebnega zaslišanja.

*) V Zgoniku je bil takrat Wester samo župni upravitelj.

RECEPTI IN HIGIJENA — VSAKDANJA SKRB GOSPODINJE

(nadaljevanje s strani 72)

ko primete mišico, z desno pa gnete. Nato mišico zgladite, masažo 5 krat ponovite. Potem rahlo tamponirajte z dlanmi — 1 min. — vsako nogo, mišico znova zgladite. Sedite, napravite 10 krožnih gibov v stopalnem sklepu, nato ponovite kroženje

v kolenskem sklepu. Pripomniti pa moramo, da ta masaža pomaga samo proti tolščici, ne pa proti mesu in kostem.

Ka pa za **premočne boke ali mlahava stegna?** Tudi tu je potrebna vztrajnost. Vsak dan krepko skrtajte stegna s suho ščetko, nato pa masirajte z gnetenjem. Pri tem ne prijemajmo samo kože, ampak tudi pod njo ležeče maščobne blazinice. In končno še nekaj telovadnih vaj:

- 1) vsak dan 20 počepov
- 2) stoječ na levi nogi se z desnim kolonom dotaknemo čela in narobe (10 krat)
- 3) Stojimo na eni nogi in z drugo močno sunemo nazaj in vstran (10 krat z vsako nogo).
- 4) ležeč na hrbtu dvignite nogo. Z obema rokama primite eno nogo za gleženj, drugo nogo pa skušajte iztegnjeno čim bolj približati tlom (10 krat vsako nogo)

Ivan Buzečan

Nekaj misli o problematiki starih ljudi v naši družbi

V naši družbi se odstotek starih ljudi iz leta v leto večja. K upadanju smrtnosti in s tem k številčnemu povečanju starega prebivalstva so prispevali predvsem pravilna prehrana, večja higiena in boljša zdravniška oskrba. Zdravila, kot n. pr. antibiotiki, s katerimi se človeštvo uspešno bori proti revmatizmu, drzni kirurški posegi in vedno nova zdravila so bistveno pripomogli k podaljšanju povprečne življenjske dobe. Prav tako je pozitivno vplivalo prehajanje vedno večjega števila prebivalstva v moderne poklice, ki ne zahtevajo tolikega telesnega napora. V preteklosti si je človek s trdim in celodnevним delom s težavo prislužil skopi kruh in si pogosto na delu izkopal prerani grob. Z uvedbo strojev v industriji in poljedelstvu, zlasti pa s skrajšanim delovnim urnikom, je postalo tudi delo ročnega delavca manj naporno in nevarno.

Ti in drugi razlogi, plod sodobne civilizacije, so pripomogli, da se je srednja starostna doba prebivalstva znatno dvignila zlasti v zadnjih dvajsetih letih. V najbolj razvitih državah — in tudi pri nas — je približno 1 šestina do 1 sedmine prebivalcev, ki so stari že 60 ali več let. Porast starih prebivalcev in hkrati tudi porast starejših bolnikov povzroča naši družbi celo vrsto problemov.

Oglejmo si najprej, katere so osnovne potrebe starega človeka. Bistvena potreba je ekonomska neodvisnost: star človek mora razpolagati s tolikimi denarnimi sredstvi, da si bo lahko preskrbel primerno stanovanje, zadostno hrano ter zdravo razvedrilo. Nič manjša od ekonomske neodvisnosti je nujnost, da star človek ohrani stike z drugimi ljudmi, ker le tako bo duh in značaj ostarelega človeka ostal zdrav in prožen ter se bo izognil veliki nevarnosti zakrknjenosti v samega sebe. S tem v zvezi je zelo važna tudi čustvena plat: kot vsak človek potrebuje stara oseba globljo medsebojno čustveno navezanost na eno ali nekaj oseb, n. pr. na zakonca, na sinove ali hčere, na vnuke, na prijatelje, na brate, na sosedo. Ker je star človek veliko bolj od drugih podvržen boleznim, onemoglostim, okvaram čutnih zmožnosti, vida, sluha, ravnotežja hoje itd., je nujno, da mu okoliže ali družba preskrbi vsakovrstno socialno oskrbo in ustrezno zdravniško pomoč.

Kako je sodobna industrijska in potrošniška družba v našem okolju zadostila tem potrebam starih ljudi?

Večkrat zasledimo v dnevnem časopisju vest, da so po nekaj dneh našli mrtvo staro v bednem stanovanju na podstrešju. Prav tako Rdeči križ pobere s pločnika starčka, ker je padel, ko je s svojimi zadnjimi močmi šel v trgovino po malo kruha. Pogosti so tudi primeri, ko sorodniki nočejo več sprejeti na dom ohromelega očeta ali matere po odpustu iz bolnišnice. Mnogo starih

ljudi nima toplega stanovanja, zato po cele dneve prebije v nezdravem javnem lokalu, v gostilni, in tu zapravi svojo pičlo pokojnino za vino. Nekateri se predajo alkoholizmu, ki jih privede v bolnišnico ali v umobolnico. Drugi zopet ostanejo pozimi zaradi mraza po cele dneve v postelji, kar samo ubija duha in telo ter večja osamljenost starega človeka. Podobnih primerov bi lahko našli še in še.

Iz vsega tega lahko sklepamo, da se današnja industrijska družba premalo zanima za to, da bi ugodila potrebam naraščajočega števila starih ljudi, ker je posvetila večjo skrb drugim slojem prebivalstva, ki so bolj »produktivni«. Dala je pač prednost proizvodnji in je zapostavila druge vrednote človekove osebnosti. Tako pri nas kot tudi v drugih državah je večina pokojnin smešno nizka; ne more zadostiti potrebi po ekonomski neodvisnosti upokoјencev. Prav tako moderno okolje, zlasti v večjih mestih, ne nudi ugodnih prilik za zdrave človeške stike in za primerno razvedrilo starih ljudi. Včasih so tem potrebam zadostili sorodstveni stiki in v mnogih primerih se to dogaja tudi danes: sinovi in hčere ali drugi sorodniki pogosto obiskujejo ostarelo mater ali očeta in jim nudijo potrebno čustveno oporo. Toda tudi ta navada se počasi izgublja, ker moderni ritem življenja povzroča, da sinovi polagoma pozabijo na svoje »stare«. Tudi razdalje se večajo, ko se večina ljudi preseljuje v mesta, in se večja zaposlitev žene, tako je skrb za stare ljudi vedno težavnejša.

Če s tem v zvezi pomislimo na specifične slovenske razmere na Tržaškem, bomo opazili presenetljive življenjske primere: videli bomo osamele matere, katerih otroci so se izselili zaradi dela v daljno Avstralijo, samske gospodinjske pomočnice, ki so v mladosti prišle s kmetov služiti v mesto in nimajo tu nobenega sorodnika, h kateremu bi se zatele, številni stari ljudje brez penzije itd.

Takemu obupnemu životarjenju tolikih starejših ljudi mora družba in morajo posamezniki napraviti konec. Družba lahko na najrazličnejše načine poskrbi za svoje stare prebivalce: rešiti mora stanovanjsko vprašanje, urediti starostne pokojnine, nuditi primerno zdravniško pomoč, ustanoviti klube za starejše ljudi in domove za tiste, ki ne morejo živeti sami.

Vendar problem ostarelih ljudi je in ostane zapleten in težko rešljiv v vseh državah. Naj bi to kratko današnje razmotrivanje pripomoglo, da vsak v svojem okolju stori kaj dobrega za stare ljudi, saj so oni nekoč, vsak po svojih močeh, delali za boljšo bodočnost nas vseh.

Odhod nadvojvode Maksimilijana v Mehiko

Večstoletna povezanost avstrijske vladarske hiše s Trstom je pustila v naših krajih trajne sledove različne narave. Eden od teh je beli miramarski grad pod Kontovelom, ki s svojim eksotičnim imenom in zagonetno preteklostjo privablja domače in tuje obiskovalce, posebno iz nemških oziroma avstrijskih dežel. Z Miramarom je namreč tesno povezana usoda nadvojvode Maksimilijana Habsburškega (mlajšega brata avstrijskega cesarja Franca Jožefa I.), ki si je po nenavadnem naključju izbral ta košček sveta ob morju pod kontovelskimi paštni za svoje bivališče in ga v še bolj nenavadnih okoliščinah zapustil, ko je odšel v daljno Mehiko usodnemu klicu naproti. V svojem dobronamernem zanesenjaštvu je postal žrtev političnih spletk tedanjih evropskih velesil s Francijo na čelu.

Ko so se po nastanku Združenih držav Amerike začele krčiti francoske kolonialne posesti v Ameriki je začel francoski cesar Napoleon III. misliti na neodvisno državo Mehiko. Ko mu je začasno uspelo vojaško zasesti to srednjeameriško deželo, so se druge evropske države zdale, da se ne bi s tem Francija preveč politično okoristila. Zato so na Francijo pritiskale, naj bi mehiško krono podelili kakšnemu evropskemu princu, ki bi bil za vse sprejemljiv. Taka primerna oseba se jim je zdel avstrijski nadvojvoda Maksimilijan, ki osebno ni bil častihlepen. Ta je končno na pritisk in prigovarjanje številnih evropskih vlad le pristal na to nenavadno ponudbo. Tako se je odločil, da zapusti svojo tržaško rezidenco, in se skupno z ženo Karloto odpravil v daljno Mehiko — novi usodi naproti.

Maksimilijanova odločitev je zelo prizadela tržaške meščane, katerim se je priljubil zaradi svoje iskrene na-

klonjenosti mestu in velikodušne radodarnosti do revežev. Ko se je leta 1857 poročil z belgijsko princezo Karloto, se ni pozabil priti predstaviti v Trst, kjer so mu ob tej priložnosti priredili veličasten sprejem. Za božič leta 1860 se je vselil v svoj novi grad v Miramaru in tu preživel nekaj svojih najsrečnejših let.

Na dan nadvojvodovega odhoda — določenega za 14. april 1864 — so se zbrali Tržačani in okoličani v velikem številu v parku pred miramarskim gradom. Že v zgodnjih dopoldanskih urah so se trume ljudi s posebnimi vlaki in ladjami vozili proti Miramaru. Proti poldnevu se jih je tu zbralo kakih deset tisoč, da prisostvujejo trenutku Maksimilijanovega slovesa. Ves vrt okoli gradu je bil natrpan ljudi vseh slojev in starosti. Po eni strani so bili ponosni, da je njihov ljubljenec povišan v cesarja bogate čezmorske dežele, po drugi strani pa so bili zaskrbljeni, kakšni bodočnosti gre nadvojvoda naproti.

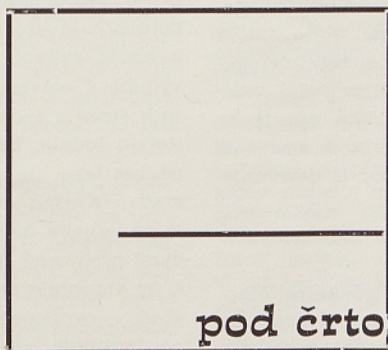
Ko so izbrani gostje in uradni predstavniki mesta dospeli v sprejemno grajsko dvorano, sta se Maksimilijan in Karlota začela poslavljati. Predsednik častnega odbora za to proslavo mu je na srebrnem krožniku izročil umetniško izdelan album s podpismi enajst tisoč meščanov ter ga takole nagovoril: »Cesarska Visokost, tržaško prebivalstvo Vas je z dopadenjem in simpatijo sprejelo v svojo sredo. Ko je zvedelo, da ste se sklenili odzvati klicu Previdnosti, prošnji diplomatov in želji narodov, da sprejmete krono mehiškega cesarstva, kljub občudovanju zaradi tako plemenitega in velikodušnega dejanja, ne more zadržati svoje žalosti nad izgubo tako velikega prijatelja. Zahvaljujemo se Vam za vsestransko naklonjenost. Ob pogledu na Miramar bomo obujali prijetne

(dalje na str. 76)

Zgledi vlečejo

Že pred časom se je odločilo uredništvo revije, oz. zbornika (izhaja približno štirikrat na leto) MOST, da bo tiskalo nekatere članke dvojezično — da bi bila revija bolj »odprta«. Zadnja številka je to dvojezičnost še stopnjevala.

Nismo slišali, da bi se naklada Mostu zaradi tega povečala in nismo opazili v italijanskem časopisju ali v javnosti, da bi ta »odprtost« rodila kak odmev in večjo pozornost kot druge »zaprte« revije (beri tiskane samo v slovenščini). Tudi ni-

smo dolgo opazili, da bi ta »odprtost« rodila kake posnemovalce. Koncem aprila pa se je »odprlo«

Slovensko gledališče. Najprej nam je prikazalo izredno moralno odprto komedijo Dušana Jovanoviča; odprto, brez vsakršnih predsodkov je z velikimi plakati vabilo na te predstave tudi šolsko mladino. Gledališki list pa je ubral svojo odprtost za Mostom in ga celo prekobil: vsebino komedije *Li tre becchi* je po posameznih prizorih natisnil kar samo v italijanščini. Ali ne bi slovenskim obiskovalcem lahko dodali slovenski prevod?

»Odprtost« pa taka!

SLOVENEK
ki obiskuje predstave SG

ODHOD NADVOJVODE MAKSIMIJIJANA

(nadaljevanje s strani 75)

spomine na Vaše bivanje med nami. Nebo in zemlja naj spremljata ladjo, ki bo odpeljala srečnega potomca Karla V. v novo cesarstvo.«

Vidno ganjen se je Maksimilijan zahvalil takole: »Vaše besede so me globoko presunile, obenem pa so mi v tolažbo v tem žalostnem trenutku slovesa. Še zelo mlad sem prišel med vas. Vzljubil sem vaše mesto in cenil njegova poslovna prizadevanja. Naklonjenost in zvestoba, ki ste ju kazali do mene in moje rodbine, sta me pripravili do tega, da sem se odločil izbirati bivališče med vami. Zapuščam vas z žalostnim srcem, toda v mislih se bom pogostoma vračal na Jadransko obalo in v ta vaš in moj Trst. Usoda vašega mesta mi bo tudi v daljnih krajih pri srcu. Danes se morda zadnjikrat pozdravljamo, toda zaradi prijetnih spominov vas ne bom mogel nikdar pozabiti.«

Le s težavo je Maksimilijan zadrževal solze, ki so mu slile iz oči. Nato je začel stiskati roke prisotnim gostom v dvorani ter se končno ob izhodu poslovil še od svoje služinčadi. Točno ob dveh popoldne sta Maksimilijan in Karlota zapustila grad in se usmerila proti portiču med navdušenim vzklikanjem zbrane množice. Na stopnišču so v špalirju stala dekleta, oblečena v kontovelske narodne noše, ki so mu v spomin izročile šopek cvetlic. Ko

je stopil v čoln, ki ga bo odpeljal na prekoceansko ladjo Novaro, zasidrano nekaj sto metrov od obale, je godba na pihala zaigrala mehiško državno himno, z vojaških ladij in z belega miramarskega gradu se je v zadnje slovo oglasil topovski pozdrav med plapolanjem tisočeri robcev.

Ko sta se visoka gosta vkrcala na ladjo Novaro, je Maksimilijan ukazal kapetanu, naj pluje vzdolž obale do Trsta, da se tako zadnjič nagleda krajev, kjer je preživel najlepša leta svoje mladosti. — Nato se je ladja začela oddaljevati od obale. Nekaj časa so jo spremljale druge manjše ladje in čolni, nato je Novara pospešila hitrost in nadaljevala sama pot proti Mehiki.

—○—

Znana je nadaljnja usoda nadvojvode Maksimilijana. Potem ko so ga s ponudbo mehiške cesarske krone zvalili v ta novi in neznani svet, so ga včerajšnji »prijatelji« prepuščili usodi. V bojih ga je zajela vojska mehiških rodoljubov ter ga v mesecu maju 1867 ustrelila v kraju Queretaro. Njegova žena Karlota je od žalosti in razočaranja zblaznela; njegove telesne ostanke je ista ladja Novara prepeljala v Trst in od tu z vlakom na Dunaj v rodbinsko grobnico Habsburžanov.

Tako je tragično zaključil svoje življenje prvi gospodar miramarskega gradu, iz čigar varnega zavetja ga je izpeljala »goljfiga kača« — cesarska krona.

Martin Jevnikar

ZAMEJSKA IN ZDOMSKA LITERATURA (nadaljevanje)

ALBERT MIKLAVEC

Miklavc je v tem pregledu nov, ker je prišel do prve pesniške zbirke leta 1970.

Rodil se je leta 1928 v Tomaju, študiral gimnazijo najprej v Malem semenišču v Kopru, nato v Gorici, bogoslovje je dovršil v Trstu. Novo mašo je pel v Ricmanjih 1952, sedaj je župnik na Katinari. Pesniti je začel že zgodaj in od ustanovitve Mladike (1957) je njen redni sodelavec pod psevdonimom Slavko. In Mladika mu je za Veliko noč 1970 izdala prvo pesniško zbirko z naslovom *Prošnja za jutri*. Tako je zbirka nekak izbor iz dotedanje dela in obračun z mladostjo.

Prošnja za jutri. Izdala revija Mladika, Trst 1970, str. 80; 800 izvodov.

V zbirki je 42 pesmi, ki jih ločijo jedkanice Marjana Kravosa v tri skupine, vsako skupino pa uvaja še geslo iz Svetega pisma. Prvi del je posvečen pesnikovi kraški zemlji, saj se je rodil v osrčju kraške pokrajine, v domovini terana, in brezskrbni mladosti, ko je na pašnikih igral na jesenovo piščal in so mu »peli bujni bori« jutranjo molitev, da je »zrasel ko pšenični klas«

(*Spomini*). Toda kmalu je spoznal, da se v kraškem kruhu »pretaka kri / trpeče kraške zemlje«, toda ko ga dene k ustom, »se mi zdi, / da grem k obhajilu; / tako me oživi / in mi vlije novih moči / za življenje« (*Kraški kruh*). Poleti je kraška gmajna »vsa mehka in tajna«, »Popotnik / ki gre mimo nje ta čas, / se vanjo zaljubi; / a ko jo poljubi, / začuti ostrino njenih las / in je ne vzljubi: / ustvarjena je le za nas« (*Kraška gmajna*). Pesnik strmi s temnimi bori v moderna predmestja, ki postajajo čedalje bolj mrzla (*Spoznanje*). Kraška zemlja si od ust trga, da preživlja svoje ljudi, »kot dobra kraška mati« (*Kraška zemlja*). Kraška vas je mirna, tiha in tajna, »njene hiše kamnate / trdne so ko kraške skale«, njeni prebivalci »isto vsak želi in hoče«, beli, sončni klaneci se vzpenjajo mimo gmajne, travnikov, ograd, hiš, vinogradov, cerkva »ko prameni vere neomajne, / znamenja neporušljivih nad, / spomeniki kraškega srca« (*Kraška vas*). V predpomladi si njegova duša vse obeta »ko njiva v žehtenju« (*Predpomlad*) in rad bi šel kot »lep, bohoten cvet, / v zimski svet / in nosil vsem pomlad« in kot »svečenik vseh nad« (*Pomladne želje*). Ozeleneli so holmi, voli

stopajo po grudni zemlji, ptički pojo, svetel veter vrši v drevju (*Pomlad*) in tudi pesniku je življenje »skipelo / kot iz zvrhanih posod / in se razpenilo / kot sveže mleko / po ognjišču / razgorelih nad« (*Pomladna*). V predpoletju vse dozoreva, pesnik strmi »v ta obred rasti«, kajti »kar se tu dogaja / v predpoletnih dneh, / ko pravi žudeži / so kakor na dlaneh« (*Predpoletje*). »Vse drvi v poletje«, le skromni Kras molči »in z njim še jaz« (*Poletje*). Trte spijo v prvem snegu, kmet bo ostrigel brajde, tudi pesnik bo stopil »v vinograd svoje duše«, strigel spomin in brisal sence »s svoje borne ruše«, saj bo kmalu prišla pomlad »z nakitom svetlih nad« (*Spomini*). Pesnik hodi po megleni kraški gmajni, ki bi rada dojela skrivnostno počelo »življenja in smrti« (*Jesen na gmajni*).

Ta del zbirke je najboljširnejši (16 pesmi) in vanj je zajel Miklavec trpko lepoto kraške zemlje v vseh letnih časih. Kot sin te zemlje jo pozna do podrobnosti, vendar ji ne poje slavošpevov, ampak jo podaja tako, kakršna je: lepa, toda skromna, kamnita, suha, gola, dobra kot mati, a je treba trdo delati za vsak košček kruha in kozarec vina. Prav v tej enostavnosti je Miklavec izviren, samorasel, daleč od kakega Kosovela ali Beličiča. Miklavec je bolj stvarjen, trezen, morda bi mogli reči, da je bolj gospodarski, da gleda s kmečkimi očmi na kraško zemljo: vidi lepoto, občuti jo, zna jo zajeti v pesem, vidi pa tudi težko življenje na tej zemlji. Kakor že omenjena pesnika pa je znal v pesmi vdolati veliko svojih misli, spoznanj, čustev in želja.

V drugem delu poje iz sebe o svojem razmerju do Boga. Brez Boga »svet brezmejna je pustinja«, brez Njega svet »ves dan vesla v nemoč«, podoben zemlji »po zatonu«, ko »ceste izgubljajo veljavo«, postal »ko sveča je brez stenja« (*Spoznanje*). Bog naj razgrne nad njim svoje dlani, da bo vzkliklo »bogato seme / v Tvoj dan / iz mojih dni«, zazori pa naj tudi »nad mojim rodом / poletje zlato / in brezkončno« (*Spokorni psalm*). »Minil je trepet / spoznanj bolečih«, žar, ki mu je bil odvzet v temačni noči, »je vzplamenel« in »duša je vzplamtela« (*Prerojenje*). Zahvaljuje se Bogu, da nas je usmeril po pravi poti, da nas je poklical, ko smo bili »sinovi izgubljeni, / pravice lačni in ljubezni, / siti strupa in bolezn, / domovju odtujeni« (*Hvala Ti, Gospod*). V tišini mu govori Bog (*Gospod prihaja*), če Bog ne govori, »ljudje izgubljajo / svoje poti« (*Ko Ti ne govoriš*). Njegova nemirna duša bo na božično noč potrkala na Njegova vrata, ker ga čaka, prosi, išče (*Božična noč*). Za božič bo postal »bogato božično drevo« (*Božične želje*), saj »vetrovi sveti / so zaveli / v temačno noč (*Sveta noč*). O Veliki noči je vstali Kristus »predramil speče duše v zarji krasni« (*Velikonočni sonet*); ves njegov svet »postal bo tebi sveto vdan« (*Hrepenenje*).

Te pesmi so iskren razgovor z Bogom, dobrim očetom, ki ga kot otroka vodi po ravni poti. Mučijo ga težave in dvomi kot vsakega človeka, vendar je njegovo zaupanje v Boga tako trdno, da ga ne zajame niti senca najmanjšega dvoma, iskanja, negotovosti. Pogosto opeva praznike, vendar jim je odvzel vse narodopisne običaje, služijo mu le, da se še bolj poveže z Bogom. Tudi v teh pesmih zajema primere skoraj izključno iz narave.

V tretjem delu se pesnik srečuje s sočlovekom in svetom. Novomašniku, ki si je »utiral pot med trnjem in skalovjem«, naroča, naj »roke sprosti v molitev nad

domovjem« (*Novomašniku*). Boga sprašuje, če bo utegnil »rešiti ovco, / ki čaka odrešenja, / ustaviti solzo / na licu otroka, / razbliniti obup / v duši zločinca / in prižgati ogenj nade / na ognjišču obupanca / luč spoznanja / na svečniku slepca« (*Prošnja za čas*). V njegovem srcu je tako toplo, »da se v njem raztaplja / vsa ledina / zamrznega sveta« (*Prošnja*). Današnjemu nesrečnemu človeku bi rad nasul »v proseče dlani / praznih življenj / zrnja plodne sreče« (*Žalost v očeh*). Njegovo srce »sluti vseh gorje«, povsod je »temačna noč / in vse drvi v nemoč«, zato prosi Boga pomoči (*Prošnja*). Vse je bežna slika, »sedanjost je spomin, / prihodnost sanja« (*Večer*). Bog naj posveti »v izbo mojega življenja«, da bo vedel, kje je in kam naj gre (*Prošnja za jutri*).

V tem oddelku je Miklavc duhovnik, ki bi rad pomagal svojemu bližnjemu, saj je njegovo srce tako toplo, da bi lahko ogrelo tudi druge. Toda svet je tako razrvan, da brez božje pomoči njegovo delo ne more biti uspešno. Zaveda se, da hlasta svet po »plinastih vrednotah«, ki se razblinjajo kot megla, zato ne more biti srečen, pesnik pa bi rad vsem prinesel »sončen dan«. V štirih pesmih se spominja umrlega očeta, kateremu ni mogel zatisniti oči, zato mu bo ponesel na grob prvih vijolic. Prav tako pa moli za slovenski narod, ker peneci se valovi »čedalje bolj poplavlajo / nam njive in domove / ter vklepajo v okove / odvisnosti naš rod».

V uvodni pesmi *Daritev* je daroval Bogu vso zbirko, ki jo imenuje »snope rži».

Iz tega razgleda je mogoče spoznati, da je zbirka vsebinsko razgibana, globoka, bogata, zrasla na trdi kraški zemlji, privrela pa iz mehkega duhovnikovega srca, ki bi rado pomagalo vsem ljudem. V pesnikovem srcu se ne borita »pekel al nebo«, ker je uravnotežen, poln ljubezni do Boga, sočloveka in domače zemlje. Skoraj vse pesmi so oblikovno svobodne, vendar jih je samo 11 brez rime, pet pa je sonetov. Jezikovno ne ustvarja novih primer in podob, vendar so v glavnem primere lepe in sveže, redko zaide v prozaičnost. Prav vsebinska toplina in oblikovna dostopnost vsem bosta knjigi našli hvaležne bravce.

(Glej Zora Tavčar, *Mladika*, 1970, 57; Denis Poniž, *Prostor in čas*, II., Maribor 1970, 606; mojo oceno v *Literarnih vajah XXI.*, 187-188.

BORIS PANGERC

Boris Pangerc je najmlajši tržaški pesnik, ki je prišel do samostojne pesniške zbirke. Rodil se je leta 1952 v Dolini pri Trstu in obiskuje zadnji razred Znanstvenega liceja France Prešeren v Trstu. Ko je imel štiri leta, mu je umrla mati in to je bilo zanj najhujše doživetje do danes.

S pesmijo in prozo se že nekaj let oglašja v Literarnih vajah, od tod je prišel v tržaško Mladiko, sodeluje pa tudi v celjski Novi Mladiki in mariborskem Prostoru in času. Za Veliko noč 1972 mu je Mladika izdala zbirko *Amfora časa* (62 strani in 38 pesmi), ki jo je opremil njegov sošolec Walter Jerebica, na ovitku pa jo predstavila Zora Tavčar.

Zbirka je prečiščen sad dosedanjega Pangerčevega pesniškega ustvarjanja, ubrana na štiri glavne probleme, ki so ga doslej zanimali; to so: rodna kraška narava, ljubezen, sodobni življenjski problemi in spomin na pokojno mater, kateri je vsa zbirka posvečena. Življenje brez matere mu je vtisnilo neizbrisen pečat, čuti se samega, zapuščenega, zato preveva vse pesmi neka tiha žalost, povsod vidi samo minevanje, noč, v naravi jesen in propadanje. Vendar pa je ta žalost doživeta, zato nas prepričuje in dokazuje, da je Pangerc resničen pesnik, da zajema iz občutljivega srca in podaja v svežem, toplim pesniškem jeziku.

Prvi del je posvečen kraški pokrajini. »Kras mre — / mrejo bresti, macesni / in vonj po senu.« Samota trohni v noči, rosa se spusti jesenu na roko, oktober se je prelevil v zaročenca jeseni. Pesnikovo poslednje domovanje bo pod belo grmado kamenja. Dan se je skalil

v utripih večera, sredi pomladne noči ihtijo topoli, cvet dremlje sam in zapuščen med praznimi klasi suhe trave, pesnikove kraško lepe sanje je jek odplaval v globino. V portiču leži preperel gredelj potopljene barke, alge so spete v lasuljo večera, DIN — DON se razprši v brezglasni molk noči, obala je ponoči mrtva, sama.

V tem ciklu, ki je najdaljši (13 pesmi), so vse značilnosti kraške pokrajine: češmin v cvetju, simfonija barv, borjači, belo kamenje, kraške ograde, vrtače, ciprese, akacije, trudni bori, ptičje petje, dolgolase alge, školjke, potopljene barke, galebi.. Kljub temu zunanjemu bogastvu pa so pesmi spletene iz temnih slik in doživetij, ker je «sam in zapuščen» in ker so njegove «kraško lepe sanje» odletele.. Narava odseva le njegovo žalost, zato ne vidi kraškega človeka in njegovih problemov.

Druga skupina je posvečena ljubezni. Pesnikova duša je bolna, odmaknjena na rob vsega, že tisočkrat prevarana od hinavskih stiskov rok, zato išče v ljubezni odrešenja. Tiho je prišla in izginila, ko je stegnil svojo roko k njeni, je otipal led bolečine, njen zadnji poljub je bil le odjuga pomladnih sanj. Zavrnila je njegov načrt ljubezni in pobegnila v temni gozd. Njen ljubljeni obraz vene v trnju, mavrica njenih krotkih oči odмира, umre.

Tudi tukaj prevladujejo žalost, hrepenenje, prošnja, razočaranje in iskanje, zato se zdijo te pesmi manj izrazite, premalo fantovske.

V tretjem delu plove srce v blatni strugi obupa k bregovom daljne reke upanja, resnica ga biča s spoznanjem, čas že plete luskinasto mrežo pozabe, drag spomin se potopi v klasje. Zaman išče toplih dlani, očetova povest

je zbledela v brezdanji nič, stric je sejal, a ni nič zraslo (Otroška balada — edina igriva pesem). Moli za zaprte Vietnamce.

Jedro tega cikla je: «Misli letijo, / podobne / zmaličenim seencam, / proti belemu razpotju / noči.» Tudi teh osem pesmi se po osnovnem razpoloženju ne loči od prejšnjih, preostaja mu le «upanje», kakor poje v naslovni Amfori časa.

Zadnji del (šest pesmi) je posvečen mrtvi materi Tu je Pangerc dosegel višek, pesmi so krik otrokovega srca po materi, žalost sirote, ki stoji ob nagrobniku in boža hladni kamen ter si želi, da bi stenj večnosti «kmalu dogorel / med nama — / in takrat / ne boš več / sama».

Močna in prepričljiva sta prvi in zadnji del, ker je tudi izraz svež, izviren, delikaten, svojski. Nekaj primerov iz prvega dela: »Goreče lise svetlobe prekrizavajo sprelete ptic z baržunom jesenskih barv. Zadnji naročaj samote trohni v noči.. Zadnji žarki se usipajo na češmin. Rosa se spusti večeru na roko in kaplja med zveržene korenine svoje srebro... (oktober se je) prelevil v zarochenca jeseni. Počasi odpeva z dreves simfonija jesenskih barv... tiho brstijo kraške ograde.. tišina je legla v belo nedolžnost speče akacije... Cvet ziblje nad vodo svojo preteklost...»

To nabiranje izvornih primer bi se lahko še nadaljevalo, a že natšte dokazujejo, kako resno jemlje Pangerc pesniško ustvarjanje.

(Primerjaj Pavel Stranj: Amfora časa in njen avtor, *Primorski dnevnik*, 2. aprila 1972, št. 79, str. 5.)

(Dalje)

NAJBOLJŠI ŠPORTNIKI MED NAMI

(nadaljevanje s str. 69)

beh glasovanjih — tako pri poslušalcih kot uri časnikarjih — povsem ujemal. Zmaga Borisa Košute je torej povsem zaslužena.

Po prvem nagradnem tekmovanju — zdaj je v teku drugo, pred koncem leta pa je na sporedu še tretje — je uredništvo naredilo obračun in podalo kratek statistični pregled oddanih glasovnic. Največ dopisov je prišlo s Tržaškega in sicer iz tržaške občine, zelo dobro pa je seveda zastopana nabrežinska občina, saj je od tam prejel Košuta največ glasov (je član Sokola namreč), številni glasovi pa so prišli iz ostalih občin Tržaške pokrajine iz Gorice, iz Vidma in Pordenona pa tudi iz drugih mest Italije. Precej glasov je prišlo iz Slovenije, nekaj pa jih je prišlo tudi iz raznih evropskih mest. Visoko število glasov brez dvoma potrjuje, da je oddaja dobro poslušana.

Nagrajeni pa so bili tudi poslušalci. Izžrebali so tri in so prejeli, prav tako kot najboljši športnik, vsak po en Palčičev sitotisk.

Zdaj je v teku drugo letošnje nagradno tekmovanje z novimi kan-

didati. Ti so nogometaš Brega Igor Čuk, odbojkarica Sloge Loredana Kralj in nogometaš štandreške Juventine Edi Tabaj. Čuk se je rodil leta 1951 v Dolini dokončal je trgovsko akademijo v Trstu in je po poklicu uradnik. Je član Brega od ustanovitve. Loredana Kralj je mlada in obetajoča odbojkarica Sloge, doma je z Opčin, v društvu je zelo aktivna in zelo vestno trenira. Edi Tabaj pa je že več let kapetan drugoligaške amaterske enajsterice iz Štandreža, za katero igra od mladih let z izjemo širih prvenstev, ko je nastopal za Pro Gorizio v tretjeligaškem prvenstvu. Zato torej pričakujejo na tržaškem radiu nov naval dopisnic in pisem z glasovi za nove kandidate.

h. r.

Z veseljem moramo pozdraviti to razširjeno oddajo na časnikarskem oddelku. Treba je omeniti tudi direktne prenose smučarskih skokov, nekaterih nogometnih tekem, ki slovenske poslušalce posebno zanimajo in podobno. Sploh se zdi, da imamo več oddaj, ki so se res približale radijskim poslušavcem.

Seveda bi bili krivični, če ne bi omenili oddaj — kar lepo število jih

je bilo — z naslovom Pod farnim zvonom, na programskem oddelku. V njih spoznavamo življenjski in kulturni utrip naših krajev, njih zgodovino in kulturo. Zanimivi so tudi različni pogovori o zanimanju naših ljudi.

Tudi nekatere druge oddaje so razširili, kot Pratico, pa gospodinjsko uro in programski prikaz pod naslovom Od nedelje do nedelje na našem valu. Tudi povečano oddajo Glasbe po željah so poslušavci z veseljem pozdravili.

Kot revijo, ki spremlja prosvetno in kulturno življenje v deželi z živim zanimanjem, pa moramo predvsem opozoriti, da so že na sporedu ob nedeljah ob 11.15 nagrajene mladinske oddaje pod naslovom Mladinski oder. Že te, ki smo jih slišali, so res popestrile radijski program in dokazujejo, da se je nagradni natečaj res posrečil.

Edina pripomba, ki jo s tem v zvezi moramo zapisati je, da so se druge oddaje razširile, da pa se prav dramskemu sporedu obeta občutna skrajšava s ponavljanji v poletnih mesecih, na kar smo že zadnjič opozorili. Dramskemu sporedu niti v volilni propagandi ni bilo obljubljeno več oddaj, ampak manj.

Vrtovi muz

knjige

Založba — La nuova base — iz Vidma je izdala knjigo **Carla Rinaldija** »Chiesa e Risorgimento in Friuli nel dissenso del Vogrič« — Cerkev in Preporod v Furlaniji ob Vogričevem oprekanju. V njej opisuje disidentsko delovanje beneškega duhovnika v preteklem stoletju. Svojevstvena epizoda je vokvirjena v značilni položaj v Italiji ob procesu narodne združitev, ki je zahtevala tudi žrtev papeške države.

Avtor je bil pred kratkim posvečen v duhovnika. V knjigi predstavlja Ivana Vogriča in opisuje Benečijo okrog šentlenartske fare, kjer se je leta 1818 Vogrič rodil in piše: — Prebivalstvo tega območja, kot tudi drugih nadiških dolin, pripada jezikovno in etnično slovenski skupnosti. To je manjšina, ki se bistveno

ne razlikuje od furlanskega značaja. Furlani in Slovenci so zmerni, neutrudni delavci, potrpežljivi, ponosni na svojo individualnost, nekoliko fatalisti. Slovenci pa se odlikujejo še po plemenitosti in dobrosrčnosti, so brez preračunljivosti, romantični temperament, so ljubitelji narave, instinktivno nagnjeni k nebrzdanim izbruhom ali k nemočni vdanosti kakor tudi vztrajni nepopustljivosti. Slednji značajskega atribut kaže na Vogričev temperament. V preporodni Italiji je videl ideal svobode in liberalizma in ob dogodkih treh vojn za neodvisnost ni skrival svojega patriotizma. Nastopal je proti papeški svetni oblasti in v svojem tedniku — *Esaminatore friulano* — je agitiral za reformo Cerkve. Polemika s cerkveno oblastjo je postajala vedno ostrejša in prehajala v nebrzdan antiklerikalizem. Zaradi kanoničnega prestopka leta 1871, ko je blagoslovil nedovoljeno poroko med osebama ki sta si bili v svaštvu, ga je nadškof Casasola suspendiral. To je še bolj podžgalo Vogričevo upornost. Branil je pravico do volitev župnikov in je kljub suspenziji prevzel župnikovanje v Pignanu, kar je zadobilo značilnosti pravega odklona. Zavzemal se je za narodno cerkev, kateri naj bi se pridružila kato-

liška narodna italijanska Cerkev, ki je bila podobna švicarskim starokatoikom. S svojimi članki je sledil vsem razkolniškim epizodam tistih let v Italiji. Vendar je bila njegova ost naperjena predvsem proti videmskega nadškofu Casasoli. Po nadškofovi smrti se je Vogrič umiril in prenehal tudi z izdajanjem lista. Približal se je tudi Casasolovemu nasledniku Berengu, vendar se ni hotel odreči svojim načelom. Umrl je leta 1904.

Rinaldijeva knjiga je zelo zanimiva in pisana, zlasti v prvem delu, tako napeto, da se bere kot roman. Študija je opremljena z izčrpno bibliografijo.

Miro Opelt

P. ODILO HAJNŠEK

MARIJINE BOŽJE POTI

Družba sv. Mohorja v Celovcu je ob koncu lanskega leta izdala edinstveno knjigo v slovenskem kulturnem življenju, in sicer *Marijine božje poti*, ki jo je napisal pater Odilo Hajnšek OFM. Knjiga ima velik format in 652 strani, izšla pa je ob 20-letnici obnove Mohorjeve tiskarne v Celovcu in za sestavljalčevu zlato mašo. Hajnšek se je rodil 1895 na Pristavi pri Zibiki na Štajerskem, stopil v frančiškanski red, deloval dalj časa med izseljenci v Združenih državah, po zadnji vojni na Koroškem; tedaj je nabavil v ZDA prve stroje za obnovljeno MD. Umrl je pred praznikom Vseh svetih 1971 pri Sv. Trojici v Slovenskih goricah.

Če bi kdo sodil po naslovu, da gre za običajno nabožno knjigo, bi se temeljito zmotil. Res je avtor obdelal 50 slovenskih in eno hrvaško Marijino božjo pot, toda pri tem je opisal zgodovino kraja, postavitev cerkve, njen slog in znamenitosti, Marijino podobo ali kip, umetnika, ki ga je ustvaril, razvoj božje poti in vse, kar je s tem v zvezi. V knjigi se pred bravčevimi očmi odvija pisana zgodovina slovenskega naroda, za vsak kraj posebej, saj je 50 Marijinih božjih poti razporejenih tako, da pokrivajo vse slovensko ozemlje. Samo o Gospe Sveti na Koroškem govori na 17 straneh in pri tem podaja najstarejšo slovesno zgodovino od kralja Sama dalje, to je od 623, da tako goščenega zgodovinskega in verske-

Boris Zuljan:
Kraška hiša

ga pregleda iz tedanje dobe ne dobimo v nobenem priročniku. In dalje spremlja zgodovino cerkve, ki jo je dal postaviti sv. Modest okrog leta 750, in zgodovino Slovencev do današnjih dni.

Na enak način so prikazane ostale Marijine božje poti. Na prvem mestu je Marija Pomagaj na Brezjah, ki ima kar 24 strani in obsega lep kos slovenske preteklosti, zlasti Napoleonomo dobo in drugo svetovno vojno, ko so Nemci cerkev zapečatili, Marijino podobo pa so frančiškani skrivaj prenesli najprej v Ljubljano, od tod na Trsat, spet v Ljubljano, 15. junija 1947 pa se je Marijina podoba končno vrnila na Brezje.

Enako razgibana je zgodovina in usoda Marijine božje poti na Sveti gori nad Gorico.

Hajnšek sicer navaja legende, ki pripovedujejo, zakaj je kaka Marijina božja pot nastala, vendar so mu za podlago zanesljivi zgodovinski viri, ki jih pri vsaki cerkvi na koncu navaja. Tako je knjiga Marijine božje poti resno znanstveno delo, napisano trezno, premišljeno in z velikim poznanjem snovi. Zato spada ta knjiga v vsako hišo, ker bo vsakdo našel v njej to, kar ga bo zanimalo, predvsem pa življenje preprostega slovesnega človeka v preteklosti, tistega slovenskega ljudstva, ki ga običajne zgodovine puščajo ob strani, saj ni ustvarjalo zgodovino, kakor so jo razni vladarji in plemiči.

Knjiga je bogato ilustrirana: naslikane so vse cerkve, ki jih obravnava avtor, in vse slike ali kipi. Na koncu je Imensko kazalo pisateljev, znanstvenikov in slikarjev ter sploh vseh, ki so navedeni v knjigi. Dve božji poti sta opisala druga avtorja, in sicer Žalostno goro pri Preserju P. Zrimšek, Marijo v Podgorjah v Rožu pa dr. Janko Hornböck.

Martin Jevnikar

KONCERT VIOLINISTA IGORJA OZIMA OB SPREMLJAVI PIANISTA MARJANA LIPOVŠKA V KULTURNEM DOMU

24. marca je bil v okviru koncertne sezone GM na programu pričakovani recital violinista Igorja OZIMA. Igor Ozim je vsem dobro znan, zato mislim da mi ga ni treba posebej predstavljati. Za tiste, ki ga še nikoli niso slišali, je bila to prilika, da se spoznajo z umetnikom; tisti pa, ki ga že poznajo, so od novega srečanja gotovo pričakovali ponovni užitek. O tem, ali so bila pričakovanja izpolnjena, so si mnenja dokaj različna. Mislim pa, da bi smeli zaradi slovesa, ki ga obdaja, pričakovati več. Njegova izvedba je bila sicer na odlični ravni, toda od velikega umetnika smo navajeni pričakovati, če že ne popolnosti, pa vsaj izvedbo, ki ji je zelo blizu. Ne vem, če je v tem napaka.

V prvem delu je bila na sporedu čudovita Franckova sonata v a-duru. Ozim jo je mojstrsko podal. Mislim, da mu tako s tehnične kot z muzikalne plati ni kaj oporekati v skladbi, ki jo vsi priznavajo za eno najlepših, a tudi najtežjih. Toda svojo umetniško vrednost je najbolje izrazil v Bachovi sonati za violino solo v g-molu. V skladbi, kjer mora violinist igrati akorde na treh ali štirih strunah, kar ni ravno značilna violinska tehnika, je Ozim ponovno dokazal svoje kvalitete. V drugem delu so bili na sporedu še Chaussonov Poème, Matičičeve Tri skladbe za violino in klavir ter Paganinijeva Fantazija na temo Rossinijevega Mojzesa. Predvsem prva skladba je bila zelo dobro podana. Izvedba Paganinijeve Fantazije pa se mi ni zdela najboljša predvsem interpretativno. Mojzsova molitev zgleđa v operi precej drugač-

na od poskočne interpretacije, ki smo je bili deležni.

Sedaj še nekaj o pianistu Marjanu Lipovšku, ki je tržakemu občinstvu prav dobro znan. Večkrat smo ga imeli priliko občudovati in ceniti. Tokrat žal tega mnenja ne moremo potrditi; njegova spremljava je bila dokaj površna. S tem gotovo ni nudil violinistu pozitivnega doprinosu. Res je: prav vsakemu pianistu se lahko zgodi, da ne zaigra na običajni ravni, toda umetniku napake teže odpuščamo. Vsekakor je bil koncert deležen velikega priznanja in sta izvajalca dodala programu še dve skladbi.

Ada Markon

PRVOMAJSKE PROSLAVE

Ob prvem maju je bilo mnogo veselih proslav, ki so težile predvsem za zabavo in razvedrilom. Treba je pa omeniti vsaj dve, ki sta imeli izrazito kulturni program.

BAZOVICA

Proslavljanje prvega maja v Bazovici je postalo že tradicija. Potem ko Slomškov dom opravlja že več let izredno važno prosvetno in kulturno vzgojno delo, je sprejel tudi za svojo nalogo, da posveti prazniku Prvega maja posebno skrb.

Letošnji prvi maj je bil sončen, zato se je lahko ves kulturni program razvil na igrišču Slomškovega doma. Tu so sodelovale mladinske glasbene skupine iz Bazovice, Gročane in Boršta. Spored je bil pester in bogat.

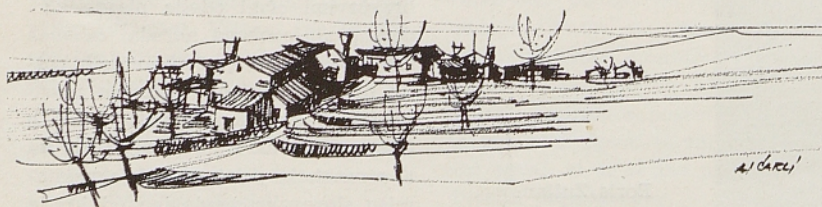
V zabavnem delu ni manjkala sročolov in razpoloženje se je potem stopnjevalo v pozni večer.

RUPA NA GORIŠKEM

To, kar so pripravili Bazovci za tržaško slovensko skupnost, to je organiziral za Goriški pevski zbor Rupa-Peč.

Glavno besedo na tej prireditvi je imel glasbeni ansambel »Lojze Hlede« iz Števerjana. Poleg tega so nastopili še otroci iz Rupe, manjši in večji, mešani pevski zbor Rupa-Peč, moški zbor »Mirko Filej« iz Gorice.

Ves kulturni spored je bil veder, pisan, hitro so se vrstile točka za točko, večerni zabavni spored pa je predvsem razveseljeval glasbeni ansambel »Lojze Hlede«.

Atilij Kralj razstavlja risbe o Krasu v Kraški galeriji v Velikem Repnu od 6. do 20. maja 1972

UPRAVNI ODBOR STALNEGA SLOVENSKEGA GLEDALIŠČA

Prvi upravni odbor združenja Stalno slovensko gledališče je takole sestavljen:

prof. Josip Tavčar, predsednik, Dušan Hreščak, predstavnik tržaške Pokrajine, podpredsednik, dr. Rafko Dolhar, predstavnik tržaške občine, podpredsednik, Giorgio Slama, predstavnik dežele Furlanije - Julijske krajine, podpredsednik, prof. Klavdij Palčič, tajnik, Bogo Samsa, blagajnik, dr. Robert Hlavaty, prof. Jože Peterlin, Miro Oppelt, dr. Ivan Godnič, dr. Ivo Kosmina, dr. Vito Svetina, Edwin Švab, dr. Igor Gruden.

2. MLADINSKI SOCIALNI DAN

Slovenske mladinske organizacije v Trstu (Slovenski kulturni klub, Mladinska skupina ter skavti in skavtinja) pripravljajo za prihodnjo nedeljo 14. maja II. Mladinski socialni dan, ki bo letos v Slomškovem domu v Barzovici.

V dopoldanskih urah, po maši, ki bo ob 9. uri, bo govoril nadškofijski študentovski asistent iz Ljubljane Rudi Koncilija o temi: **Socialni nauk v Svetem pismu**. Po skupnem kosilu bo sindikalist CISL Livio Valenčič obravnaval zanimivo in aktualno temo: **Slovenski delavci in italijansko sindikalno gibanje**. Sledil bo še referat socialnega asistenta Ivana Bužečana **O problemu odtujevanja slovenskih delavcev narodni skupnosti in jeziku**. Po posameznih predavanjih je zaželen prost razgovor.

Vabljen je zlasti slovenska zamejska mladina.

KULTURNI VEČER V DEVINU

V soboto, 29. aprila je imel Kulturni krožek Devin-štivan lep kulturni večer. Predaval je Mario Magajna o kraški ohceti in to ob spremljavi lepih barvnih diapozitivov. Devinska dekleta pa so pod vodstvom Hermana Antoniča ubrano zapela tri pesmi. Večer je bil dobro obiskan in smo veseli, da služi mala župnijska dvorana tako dobro svojemu namenu: da se namreč v njej zbirajo na prosvetne prireditve Slovenci iz Devina in iz okoliških vasi. Kulturnemu krožku Devin-štivan želimo nadaljnjih uspehov. Večer je vodil odbornik Leopold Mervic.

Čuk

na Obelisku

Č. U. K.
AGENCIJA ZA POMIRJENJE ŽIVCEV
GOVNONOSCI

(Pogovor v odmoru med predstavo)

— Ti, imaš kakšen bonbon? Rad bi si izplaknil iz ust tega Jovanovića...

— Se spominjaš, kaj je govoril Boris Kidrič aktivistom med revolucijo: »Seksualne razpuščenosti mi ne bomo dovolili!«

— Jaz sem mislil, da tale Jovanovič gre na jetra samo pobožnim ljudem. Pa se gnusi celo nekaterim komunistom, članom KPI.

— Ti, kdo pa je pravzaprav tam na vrhu v Slovenskem gledališču, da nam servira te reči? To je končno hrabrost!

— Profesor Josip Tavčar menda.

— Si slišal, da je menda Jovanovič zahteval od neke igralko, naj bi naga jahala na hrbtu nekega soigralca?

— Pa uči profesor Josip Tavčar matematiko ali estetiko?

— Če človek pomisli, da je bilo to nekoč Slovensko narodno gledališče...

— Dobro, ampak dramaturg je Košuta in ta je pesnik. Ravnatelj je Filibert Benedetič. In tudi on je pesnik. Kaj je napisal, Razpokline, ne?

— Jaz bi dal poseben popust obiskovalcem iz Veliškega Repna, Padrič in Gropade.

— Ti, ampak kaj bi rekel Primorski dnevnik, če bi mu dal pod nos istega Kidriča?

— Si predstavljaš to reč kot dijaško predstavo? Tisto cviljenje pod odrom. Saj to je živalski vrč v dobi parjenja. Ampak študentom je prepovedano, ne?

— Pa ti reš misliš, da so tisti tam na vrhu marksisti? Komunisti? Socialisti?

— Dobro, ampak Jože Koren, profesionalni kritik...

— Po svoje je pa le imenitno, da je Slovensko gledališče Trst na čelu boja proti socialističnemu realizmu!

— Jaz bi rekel, da je čas, da nehajo.

— Dobro, ampak tisti D'Osimo, kako se mu pravi, tisti Italijan. To je koeksistenca, končno. Sodelovanje dveh kultur na visoki ravni. Slovenska kultura postaja enakopravna, ne? Kaj pa, če recimo Teatro Stabile napove Tavčarjevo Prihodnjo nedeljo? Si predstavljaš po tramvajih »Domenica prossima?«

— Jaz bi rad vedel, kaj bi rekli Edvard Kardelj, Sergej Kraigher in drugi, ko bi bili nocoj med nami. Govnarija bo zdaj menda bolj tenko piskala, kakor pravijo...

— Konzul Trampuž je v Boljuncu bil, na fistem pesniškem večeru, vem. Ko je Marko Kravos recitiral, naj ga ne vem kdo piše v rit. Pa še konzula žvaba je pripeljal s seboj.

— Jaz bi naziv ustanove še bolj skrčil. Namesto SLOVENSKO GLEDALIŠČE enostavno GLEDALIŠČE. Ali kar TEATER. Mednarodno. Avantgardno.

— Ampak v Kanalsko dolino hodijo gostovat z Jako Štoko.

— V Katališki dom v Gorici pa s kakšnim pasijonom.

— Pa recimo, da je to veseli pasijon.

— Ampak veš, da se mi igralci smilijo? Saj to je izkoriščanje človeka po človeku, hudič.

— Ah, kar v Ljubljani bi ostal tisti Jovanovič. Proti socialističnemu realizmu bi se boril tam, če ga je še kaj.

— Jaz pa le vidim neki kvalitetni skok v civilizaciji, če na primer Veliki Repen skoči v svetovno avantgardo.

— Pa misliš, da je bolj avantgardističen Verč ali Jovanovič?

— Ti, dai mi še en bonbon.

— Si predstavljaš, kako bi šele najavljaj novico, ko bi se na primer to ljubo Slovensko gledališče preimenovalo v Teatro Instabile?

— Jaz mislim, da nas ima umetniško vodstvo še za malo bolj idiote, kakor smo.

— Drugo leto pa pravijo, da bo gostovalo iz Ljubljane Ritualno gledališče.

— Kaj je to?

— Nič besed, samo zvijanje. Eden da nogo tako, drugi drugače. Eden nakazuje ne vem kaj s trebuhom, drugi s hrbtom.

— No, če daš popust obiskovalcem iz Malega Repna...

— Zvoni, ne? Adijo. Grem v oštarijo. Duhovnih užitkov imam dovolj. In ti?

— Kaj češ, slovenska reč. Iz usmiljenja bom ostal. Končno imam še nekaj bonbonov.

Kandidat je izjavil, da obvlada pet jezikov. Izkazalo se je da zna: rouchen, streng verboten, Ne pas se pencher en dehors, No parking, Metti una tigre nel motore in še Zabranjena upotreba WC za vreme stavljenja voza u stanici.

—o—

Turist:

»V tole cerkvico vendar ne gredo vsi ljudje iz župnije!«

Domačin: »Res ne. Če gredo vsi noter, potem ne gredo vsi noter. Če pa ne gredo vsi noter, potem gredo vsi noter. Ker pa ne gredo vsi noter, zato gredo vsi noter.«

—o—

Dva uradnika sta se spozabila in se začela obdelavati:

»Ti si največji idiot, kar jih poznam.«

»In ti največji tepec.«

Tedaj je bilo šefu zadosti in se je oglasil: »Kaj sta pozabila, da sem še jaz tu.«

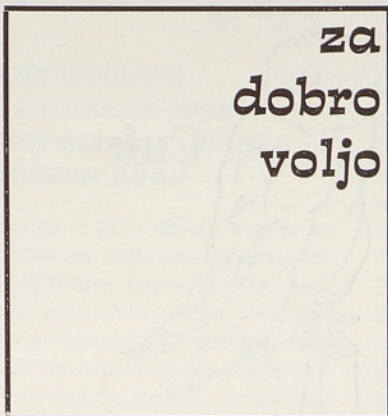
—o—

Franckova večerna molitev:

»Ljubi Bogec, napravi tako, da Janezek ne bo več metal kamenja za menoj. Če tega ne napraviš, bom moral sam poskrbeti, da mi bo dal mir. Amen!«

—o—

Neka gospa izbira v knjigarni knjigo, ki bi jo hotela podariti svojemu dedu. Za nasvet povpraša prodajalko. Prodajalka jo vpraša: »Mislite, da bi bilo bolj primerno kaj lahkega?« Gospa pa: »Oh, vseeno, imam zunaj avtomobil.«

Kmet gleda tekmovalce, ki tečejo po cesti. Vpraša nekega gledalca: »Zakaj pa tile tečejo?«

»Prvi bo dobil nagrado.«

»Ja, zakaj pa potem drugi tečejo?«

—o—

»Kako visoko si boste zavarovali hišo?« vpraša uradnik.

»Ja, mislim, da bi bilo najbolje kar do vrha strehe.«

—o—

Neka gospa sreča svojo prijateljico na večerji v visokih krogih in ji smehljuje reče: »Kako si čudovita danes, tako elegantna! Ta tvoja obleka pa res postaja iz leta v leto lepša.«

—o—

Marca se začne delo na vrtu ali na balkonu. Pa tudi sobne rastline je treba v tem mesecu presaditi. Pogledajmo torej, kako presajamo lončnice.

Fotograf je dal v izložbo fotografijo lepega dekleta. Dekle se je kmalu prišlo pritožiti.

»Kako, Vam ni všeč, da Vas vsi gledajo.«

»To že, a zakaj ste napisali spodaj: »Tri take za 2500 lir!«

—o—

Zena vsa togotna: »Samo rogov ti še manjka pa bi bil orangutan.«

Mož pa: »Saj orangutan nima rogov.«

In žena: »No, potem ti pa nič več ne manjka.«

—o—

Skupina turistov si ogleduje umetnine Louvra. Najbolj utrujen sede v neki naslanjač. Čuvaj stopi k njemu in reče: »To je stol Ludvika XIV. Vstanite!«

Oni pa: »A tako? Brez skrbi, se bom dvignil, takoj ko pride.«

—o—

»Toda gospod doktor, drugi zdravniki so mi postavili drugačno diagnozo.«

»Prav, bo pač pokazala avtopsija, kdo je imel prav.«

—o—

Prijatelj je s Sicilije poslal prijatelju kartico, na kateri sta bila narisana dva osliča. Napisal je: »Kaj ni sta posrečena? Priznaj, da sta tebi podobna.«

Dobil je odgovor: »Hvala za lepo razglednico. Tebe sem takoj spoznal, kdo je pa oni drugi?«

R I M - Slovenski

„HOTEL BLED“ ITALIJA

Lastnik Vinko LEVSTIK

ROMA - Via S. Croce in Gerusalemme 40
Tel. 777-102, 7564783

Blizu železniške postaje
Direktna zveza z avtobusom št. 3

Domača kuhinja - Vse sobe s prhami

BOGATA ZALOGA GOSPODINJSKIH, OKRASNIH
IN NABOŽNIH PREDMETOV - LESTENCEV - SVETIH
PODOB IN ROŽNIH VENCEV

Keržè

Trg S. Giovanni 1 — T R S T — Tel. 35-019